

Näringsutskottets betänkande

1981/82:40

över proposition 1981/82:99 om mineralpolitik jämte motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1981/82:99 om mineralpolitik – förslag till vissa åtgärder inom mineralområdet (industridepartementet),

dels – helt eller delvis – tolv motioner som har väckts med anledning av denna proposition,

dels del av en motion som har väckts med anledning av proposition 1981/82:113 om program för regional utveckling och resurshushållning,

dels – helt eller delvis – 29 under allmänna motionstiden väckta motioner rörande bl. a.

prospektering och gruvbrytning i Bergslagen,
 åtgärder för Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB),
 kalkstenstillgångar i Norrbotten,
 Stekenjokkgruvan,
 zinksmältverk i Bergslagen,
 koboltförekomster i Los,
 utvinning av nickel m. m. i Västerbotten,
 Guttusjömalm i Idre,
 Håkansbodamalm vid Stråssa,
 forskningsgruva i Dannemora,
 Ranstad Skiffer AB,
 ändringar i gruv- och minerallagstiftningen,
 förbud mot uranbrytning.

Propositionen och motionerna redovisas i det följande (s. 2 resp. s. 4).

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av representanter för industridepartementet, för Ranstad Skiffer AB, för Svenska naturskyddsföreningen och Svenska samernas riksförbund – vilka också har inkommit med en skrivelse – samt för Sveriges naturvetareförbund och SACO/SR-föreningen vid Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Skrivelser har ytterligare inkommit från Lantbrukarnas riksförbund och från vissa tjänstemän vid SGU.

Yttranden i ärendet har avgivits av jordbruksutskottet (JoU 1981/82:4 y)

och arbetsmarknadsutskottet (AU 1981/82:3 y). Yttrandena återges som *bilaga 3* (s. 52) resp. *bilaga 4* (s. 56)

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

Propositionen anger de allmänna utgångspunkterna och förutsättningarna för mineralpolitiken. Mineralpolitiken bör, uttalas det, skapa förutsättningar för en god försörjning med mineralråvaror för den svenska industrin. Den skall främja och möjliggöra nyttiggörandet av Sveriges egna mineralresurser med fullt beaktande av miljökraven och kraven på ett effektivt resursutnyttjande. Mineralpolitiken skall också främja en god hushållning med mineralråvarorna. Mot denna bakgrund lämnas förslag till organisatoriska och finansiella åtgärder samt föreslås vissa lagändringar m. m. Förslagen lämnas med utgångspunkt i ett omfattande utredningsmaterial m. m. som under åren 1977–1981 har framlagts inom mineralområdet.

En redogörelse lämnas för svensk gruv- och mineralindustri och dess utveckling under de senaste åren. Även gruvutrustningsindustrin berörs. Internationella strukturfrågor samt frågor om investeringar i och utanför Sverige berörs härvid vad avser såväl svenskt som utländskt kapital.

Propositionen behandlar forskning och utveckling, vissa samverkans- och samordningsfrågor inom gruv- och mineralindustrin, markanvändnings- och informationsfrågor, särskilda sysselsättningsåtgärder inom mineralområdet samt internationellt mellanstatligt samarbete.

Den nya mineralpolitiska verksorganisationen på grundval av riksdagens principbeslut år 1981 redovisas. Uppdragsverksamheten inom Sveriges geologiska undersökning (SGU) överförs till bolagsform. Bolaget avses få finansiella och andra möjligheter till en utvidgad internationell verksamhet, bl. a. i samverkan med berörd industri. SGU:s myndighetsuppgifter breddas till att omfatta även huvudparten av de uppgifter som statens industriverk f. n. har inom mineralområdet. SGU blir chefsmyndighet för bergmästarämbetena. En ytterligare regionalisering av SGU aviseras. Nämnden för statens gruvegendom tillförs ett eget kansli och får en delvis ändrad verksamhetsinriktning. Nämndens framtida verksamhetsinriktning skall övervägas ytterligare. För genomförandet m. m. av den nya organisationen begärs medel dels för innevarande budgetår, dels för budgetåret 1982/83 samt även vissa åtaganden m. m. för budgetåren 1983/84–1985/86. Den nya organisationen avses i allt väsentligt kunna träda i funktion den 1 juli 1982.

Vidare lämnas förslag till andra särskilda mineralpolitiska åtgärder för att underlätta gruv- och mineralindustrins egen utveckling. För att prospekteringen skall breddas och stimuleras föreslås dels att samtliga statsgruvefält avvecklas, dels att nämnden för statens gruvegendom får lämna prospekteringsstöd, dels att vissa ändringar i gruv- och minerallagstiftningen genomförs.

Förslagen vad avser lagstiftning innebär, förutom vissa ändringar till följd av organisationsförändringarna, i huvudsak att gruvlagen (1974:392) ändras så att ytterligare några viktiga metaller samt industrimineral blir inmutningsbara. Vad avser lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter innebär förslagen att för undersökning och bearbetning av alunskiffer fordras särskild koncession samt att torv utan koncession kan få utvinnas av fastighetsägaren om annan ej har beviljats koncession. I lagen införs också ett skydd för pågående husbehovståkt av torv. Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1982.

Förslag

Regeringen har genom propositionen (moment 1) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad chefen för industridepartementet har anfört om mineralpolitiken.

Regeringen har vidare

dels föreslagit riksdagen att antaga förslag till ändringar i

2. gruvlagen (1974:342),
3. lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter,
4. lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

dels föreslagit riksdagen att

5. vad gäller verksamheten vid nuvarande Sveriges geologiska undersökning

a. till Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 366 000 kr..

b. till Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 278 000 kr.,

6. vad gäller verksamheten vid Sveriges geologiska undersökning efter den 30 juni 1982

a. till Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering och dokumentation samt myndighetsuppgifter och information för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 61 385 000 kr.,

b. till Sveriges geologiska undersökning: Utrustning för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.,

7. vad gäller verksamheten vid uppdragsbolag inom geoområdet

a. för teckning av aktier i uppdragsbolag inom geoområdet överföra tillgångar från Sveriges geologiska undersökning i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

b. till Teckning av aktier i uppdragsbolag inom geoområdet m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.,

c. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån som uppdragsbolaget tar upp intill ett belopp av 40 000 000 kr.,

8. till Bergsstaten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 076 000 kr.,

9. vad gäller verksamheten vid nämnden för statens gruvegendom

a. till Statens gruvegendom: Prospektering och brytvärdhetsundersökningar för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 58 400 000 kr.,

b. nämnden för statens gruvegendom för prospekteringsstöd får disponera de för prospekteringsändamål anvisade medlen i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört,

c. bemyndiga regeringen att under budgetåren 1983/84–1985/86, i enlighet med vad föredraganden har anfört, ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 38 000 000 kr. för budgetåret 1983/84, 25 000 000 kr. för budgetåret 1984/85 och 16 000 000 kr. för budgetåret 1985/86,

d. till Statens gruvegendom: Egendomsförvaltning m. m. för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 470 000 kr.,

10. upphäva samtliga beslut om att vissa områden skall utgöra statsgruvefält i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.

Motionerna

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här är följande:

1981/82:200 av John Andersson (vpk), vari hemställs att riksdagen hemställer hos regeringen om utarbetande av ett handlingsprogram för nickelbrytning i Västerbotten, byggt på statligt ägande,

1981/82:203 av Eivor Marklund m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en kartläggning och värdering av Norrbottens kalkstenstillgångar i enlighet med vad som anförs i motionen,

1981/82:439 av John Andersson (vpk) och Sven Henricsson (vpk), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängning av brytningstiden vid Stekenjokkgruvan,

1981/82:447 av Ingemar Konradsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

hos regeringen hemställer att regeringen inhämtar offert från Statsföretagskoncernen för brytning och anrikning av Håkansbodamalmen samt att under förutsättning att samhällsekonomisk lönsamhet föreligger beviljar regionalpolitiskt offertstöd till verksamheten.

1981/82:448 av Bertil Måbrink (vpk), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för vad i motionen anförts om teknisk-ekonomisk bedömning av kobolt och andra förekomster i Los gruvor och hos regeringen begär åtgärder i enlighet därmed,

1981/82:451 av Sten Svensson (m) och Karl Leuchovius (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortsatt forsknings- och utvecklingsverksamhet i Ranstad,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som [i motionen] anförts om lokalisering av fältstation [av det nya statliga energiverket] till Ranstad,

1981/82:472 av Raul Blücher (vpk), vari – med motivering i motion 1981/82:471 – hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ för ökade resurser till den pågående malmprospekteringen i Värmlands län,

1981/82:621 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen begär hos regeringen att en snabb undersökning vidtas för bedömning av angelägenheten och formen av ett statligt stöd, enligt vad som anförts i motionen, för drift av Guttusjögruvan i Idre, Älvdalens kommun,

1981/82:623 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att statens prospekteringsarbete i Mellansverige intensifieras och att organisationen för ett sådant arbete förstärks, [vilket enligt motionen] kan ske genom att trygga det fortsatta arbetet för LKAB Prospekterings AB, Grängesbergsenheten samt genom att Sveriges geologiska undersökning, SGU 2 – prospekteringsavdelningen, förlägger en filial till Mellansverige,

1981/82:625 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en snar översyn och redovisning av möjligheterna till stödjande åtgärder för gruvhanterings framtida utveckling, varvid särskild hänsyn tas till situationen vid nuvarande och tidigare gruvfält i Mellansverige i enlighet med vad i motionen anförts,

1981/82:814 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att inga ytterligare nedläggningar av järnmalmsgruvor får ske i Mellansverige och hos regeringen begär åtgärder i enlighet därmed,

2. hos regeringen hemställer om förslag, utifrån ett samhällsekonomiskt

perspektiv, som tryggar de svenska järnmalmsgruvornas framtid utifrån att Sveriges självförsörjningsgrad av stålprodukter ökar,

1981/82:820 av Ingemar Konradsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om en regional prospekteringsverksamhet för Bergslagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

1981/82:823 av Hans Petersson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om nödvändiga förslag och åtgärder för upprätande och genomförande av ett åtgärdsprogram för gruvnäringen i Bergslagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

1981/82:830 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om att [den] snarast [låter] utreda förutsättningarna för lokalisering av ett zinksmältverk till Bergslagen,

1981/82:831 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen uttalar att utvecklingen av svensk gruvnäring skall grunda sig på de riktlinjer som anges i motionen och hos regeringen hemställer om nödvändiga förslag och åtgärder i enlighet därmed,

1981/82:1053 av Kjell Mattson m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om förbud mot uranbrytning i Sverige,

1981/82:1055 av Oswald Söderqvist (vpk), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen hos regeringen begär förslag om att Dannemoragruvan används som "forskningsgruva" om den kommersiella brytningen bedöms omöjlig att hålla i gång,

1981/82:1062 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening uttalar att staten ej bör upplåta eller överlåta sin kronoandel, som regleras i gruvlagens femte kapitel,

2. hos regeringen hemställer om förslag om ändring i gruvlagen och lagar som reglerar mineralfyndigheter så att nya fyndigheter helt tillfaller samhället,

3. hemställer hos regeringen om förslag innebärande att privatägda mineralförekomster överförs i samhällets ägo,

1981/82:1065 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (9) att riksdagen hemställer hos regeringen att vidta åtgärder så att ingen gruvbrytning tillåts upphöra förrän malmen är utbruten och ersättningsjobb anskaffas,

1981/82:1131 av Eric Holmqvist (s), såvitt gäller hemställan (11) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om exploatering av de skånska mineraltillgångarna,

1981/82:1140 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (10) att

riksdagen hemställer om förslag till lag om förbud mot svensk uranbrytning.

1981/82:1460 av Stig Alftin m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen snarast framlägger ett förslag om inventering av våtmarkerna och en plan för torvutvinning i Sverige.

1981/82:1461 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag om ändring i minerallagen innebärande att torv utgår ur kretsen av koncessionspliktiga ämnen,

2. som sin mening ger regeringen till känna att ersättning bör utgå till markägare för torv som tagits i anspråk med stöd av expropriationslagen.

1981/82:1467 av Bertil Dahlé (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alternativet med en filial till SGU lokaliserad till Falun bör utredas innan slutlig ställning tas till frågan om ny mineralpolitisk verksordning.

1981/82:1488 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

5. begär att regeringen till riksdagen redovisar förslag till åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen i LKAB,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs beträffande prospekteringsinsatser i Bergslagen samt Norrbottens och Västerbottens län,

7. till Intensifierade prospekteringsinsatser i Bergslagen (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

8. till Intensifierade prospekteringsinsatser i Norrbottens och Västerbottens län (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr..

1981/82:1941 av Bengt Kindbom (c) och Britta Hammarbacken (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om tilläggsdirektiv till utredningen om kärnkraftens avveckling.

1981/82:1942 av Bengt Kindbom m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en utredning om framtida utnyttjande av Ranstadsverket för andra ändamål än skifferhantering.

1981/82:2006 av Sven Aspling m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. beslutar inrätta ett geologikontor i Filipstad som bas för SGU:s intensifierade prospekteringsverksamhet i Bergslagen,

3. hos regeringen begär att detaljerade förslag framläggs rörande organisationen och kostnader för den under punkt 2 förordade verksamheten.

1981/82:2138 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

6. till Intensifierade prospekteringsinsatser i Bergslagen (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

7. till Intensifierade prospekteringsinsatser i Norrbottens och Västerbottens län (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1981/82:99* är följande:

1981/82:2248 av Karl Björzén m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att, med bifall till regeringens hemställan under mom. 6 a angående anslag till Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering och dokumentation samt myndighetsuppgifter och information, som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande uppdelning av personal och utrustning på SGU respektive uppdragsbolaget,

2. att vad gäller verksamheten vid uppdragsbolag inom geoområdet (mom. 7 a) för teckning av aktier i uppdragsbolag inom geoområdet överföra tillgångar från Sveriges geologiska undersökning i enlighet med vad som angivits i motionen, samt

3. att vad gäller verksamheten vid nämnden för statens gruvegendom (mom. 9 b) nämnden för statens gruvegendom för prospekteringsstöd får disponera de för prospekteringsändamål anvisade medlen i enlighet med vad som angivits i motionen,

1981/82:2249 av Göran Engström (c) och Margit Odelsparr (c), vari hemställs att riksdagen beslutar anta [i motionen] föreslagen lydelse av gruvlagen 1 kap. 2 §,

1981/82:2250 av Jan Fransson (s) och Nils-Olof Grönhagen (s), vari hemställs att riksdagen

1. [som sin mening] ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om koncessionsplikt vid torvbrytning,

2. [som sin mening] ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatorisk samrådspplikt enligt naturvårdslagen vid torvbrytning för husbehov,

1981/82:2251 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om angelägenheten av en effektivare och miljövänligare torvhantering och med inriktning också på mindre torvtäkter,

1981/82:2252 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen beslutar antaga följande förslag till lag om ändring i minerallagen:

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter

dels att i 9 § dess andra stycke upphäves,

dels att i 1 § dess sista stycke skall ha följande lydelse:

Fastighetsägaren får utan koncession på egen mark leta efter gas och får utnyttja påträffad gas och även olja, därest sådan påträffas. Har fastighetsägaren påträffat gas eller olja, äger han därvid, såvitt avser egen mark, företräde till fyndet framför annan som har koncession inom området. Såvitt avser utnyttjande utöver husbehov gäller sådant företräde endast om fynd av fastighetsägaren anmälts till bergmästaren och den som har koncession dessförinnan ej hos bergmästaren anmält fynd av gas eller olja i borrhål på ett avstånd understigande fem kilometer från den av fastighetsägaren påvisade fyndplatsen.

1981/82:2253 av Arne Nygren m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen [som sin mening] ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

a) behovet av ökad satsning för att ta vara på ur mineralförsörjningssynpunkt viktiga råvaror: volfram, molybden, nickel m. fl.,

b) tryggad utveckling av det prospekterings-, service- och utvecklingsarbete som bedrivs på SGU-enheten i Malå,

c) nödvändigheten att satsa på en utveckling av gruvutrustningsproduktion i Norrland,

1981/82:2254 av Margit Odelsparr (c) och Martin Olsson (c), vari hemställs att riksdagen beslutar att som inmutningsbar mineralfyndighet i gruvlagen uppta diamant samt att prometium skall utgå,

1981/82:2255 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. begär att regeringen, i samverkan med de myndigheter och företag som berörs av mineralfrågorna, utarbetar ett brett investerings- och utvecklingsprogram för gruv- och mineralindustrin.

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande direkt statligt deltagande i finansieringen av LKAB:s långsiktiga investeringar,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande statligt stöd till LKAB för öppnande av nya mineralprojekt,

4. av regeringen begär förslag till regler för statens finansiella insatser i sådana projekt,

5. av regeringen begär en redovisning av behovet av finansiella insatser i LKAB,

6. av regeringen begär en analys av behovet av och förutsättningarna för statliga mineralpolitiska insatser i Bergslagen samt förslag till sådana insatser.

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande utvärderingen av verksamheten vid Ranstad,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts

beträffande behovet av en genomgripande översyn av gruvlagstiftningen.

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs beträffande uppgifter för de ansvariga centrala energimyndigheterna.

10. av regeringen begär en översyn av forskningsorganisationen på mineralområdet i enlighet med vad som anförs i motionen.

11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs beträffande forskningsplaneringen på mineralområdet,

12. avslår förslaget om ett särskilt prospekteringsstöd att fördelas av nämnden för statens gruvegendom,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs beträffande genomförandet av de föreslagna förändringarna i den mineralpolitiska verksamheten.

1981/82:2256 av Rune Rydén (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handläggningen av övergången till den nya organisationen av SGU.

1981/82:2257 av Rune Rydén m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen beslutar att 1 kap. 2 § första stycket i förslag till lag om ändring i gruvlagen skall ha följande lydelse:

1 kap. 2 §

En mineralfyndighet är inmutningsbar om den innehåller

1. guld, silver, platina, kvicksilver, koppar, bly, zink, järn, mangan, krom, kobolt, nickel, titan, vanadin, molybden, volfram, tenn, vismut, antimon, arsenik, lantan, cerium, yttrium, skandium, niob, tantal, beryllium, zirkonium, dock inte sjö- eller myrmalm, eller

2. svavelkis, magnetkis, grafit, apatit, magnesit, tungspat, flusspat, olivin, brucit, talk, wollastonit, andalusit, kyanit, sillimanit eller diamanter.

1981/82:2258 av Sten Svensson m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till åtgärder som syftar till bildandet av ett mellansvenskt mineralbolag med beaktande av de förslag som redovisats i motionen.

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om verksamheten vid Ranstadsverket.

1981/82:2259 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. avslår förslaget till organisation av SGU.

2. upphäver besluten om delning av SGU enligt vad som anförs i motionen.

3. [beslutar] att SGU:s internationella verksamhet ges en sådan inriktning som anförs i motionen.

4. avslår förslaget om avveckling av statsgruvefälten.

5. hemställer hos regeringen om förslag som innebär att inmutningssystemet avskaffas och ersätts med ett enhetligt koncessionssystem.

6. hemställer hos regeringen om förslag att samtliga mineralförekomster skall falla under minerallagen och underkastas koncessionsförfarandet.

Den motion som har väckts *med anledning av proposition 1981/82:113* och behandlas här är

1981/82:2355 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari, såvitt här är i fråga, hemställs

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning med uppgift att studera de samordningsfördelar som kan uppnås vid utvinning av de volframfyndigheter som är belägna i Arjeplogs och Jokkmokks kommuner.

5. hos regeringen hemställer om erforderliga åtgärder för att förbereda inrättandet av en avdelning för industrimineral vid SGU i Luleå.

Den sistnämnda motionen har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet, som har överlämnat angivna delar av den till näringsutskottet.

Utskottet

Inledning

Den proposition och de motioner som utskottet behandlar här rör en rad olika aspekter på mineralpolitiken.

Det första avsnittet i betänkandet ägnas åt frågan om förutsättningarna för och utformningen av mineralpolitiken såsom en del av industripolitiken. I det sammanhanget kommer utskottet in på frågor bl. a. om prospektering, om LKAB och malmfälten, om ett antal speciella gruvor och andra projekt på mineralområdet, om forskning och utveckling, om skifferbrytning och om fortsatt drift av Ranstadsverket.

Denna genomgång av frågor från olika delar av mineralpolitikens område bildar bakgrund till behandlingen av regeringens förslag beträffande den närmare utformningen av den nya mineralpolitiska verksamheten som riksdagen fattade principbeslut om förra året.

Till sist tar utskottet upp frågor – huvudsakligen aktualiserade genom propositionen – om ändringar i gruv- och minerallagstiftningen.

Allmänt om mineralpolitiken

I propositionen framhålls att det övergripande målet för mineralpolitiken är att skapa förutsättningar för en livskraftig gruvindustri. Behovet av råvaror till industriproduktionen ökar om tillväxten fortsätter. Därför är bl. a. försörjningsaspekten av central betydelse för mineralpolitiken. Prospektering är alltjämt den primära åtgärden inom mineralområdet.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 kritiserar regeringen för att propositionen inte innehåller ett genomgripande förslag till en ny mineralpolitik. Dagens ekonomiska situation innebär att kraftiga satsningar

måste göras för att utnyttja de svenska mineraltillgångarna. Motionärerna menar att det finns ett tillräckligt stort underlag för breda satsningar på konkreta åtgärder inom mineralområdet. Därför bör, enligt motionen, regeringen i samverkan med berörda myndigheter och företag utarbeta och genomföra ett brett investerings- och utvecklingsprogram för den svenska mineralindustrin.

I motion 1981/82:831 (vpk) sägs att den svenska gruvdöden måste stoppas genom en strategi för gruvnäringens utveckling. Strategin skulle bl. a. innebära en samhällsprövning av alla gruvprojekt, ökad förädling av mineralråvaror genom satsning på konkreta industriprojekt, ökad prospektering under statlig kontroll, förändrad inriktning av handeln med malmprodukterna, ett förstatligande av Bolidenbolaget och ett sammanförande av gruvnäringen till ett metallbolag där även stålindustrin blir en del.

I motion 1981/82:1062 (vpk) betecknas det som en självklarhet att mineralfyndigheter skall tillhöra hela folket och vinsterna av dess användning komma hela folket till del. Aktuella fall är enligt motionen den silverfyndighet i Garpenberg, Hedemora kommun, och den guldfyndighet i Enåsen, Ljusdals kommun, som skall exploateras av Boliden AB. I förlängningen finns, sägs det i motionen, en uppenbar risk – till följd av Bolidens internationella engagemang – att vinsterna kommer att investeras utomlands. Motionärerna begär därför att privatägda mineralförekomster skall överföras i samhällets ägo.

Motion 1981/82:1065 (vpk) behandlar hela gruv- och stålindustrin. I motionen krävs bl. a. att gruv- och stålindustrin samordnas och rationaliseras i ett "svenskt metallbolag". Rörande gruvorna anförs att Dannemora och Grängesberg är de sista järnmalmgruvorna i Mellansverige. De är enligt motionen hotade av kortsiktiga lönsamhetsskäl och offer för avancerad rovdrift.

I ett "svenskt metallbolag" skulle gruvorna komma att spela en betydelsefull roll. Därför måste de sista järnmalmgruvorna räddas. Riksdagen bör, sägs det i motionen, slå fast principen att inga gruvor får läggas ned förrän de är utbrutna och att svensk stålindustri skall baseras på inhemska råvaror.

I motion 1981/82:814 (vpk) krävs likaledes att inga ytterligare nedläggningar av järnmalmgruvor får ske i Mellansverige. Vidare begärs bl. a. att inriktningen av järnmalmsexporten ändras till förmån för länderna kring Östersjön. Motionärerna vill att regeringen utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv skall lägga fram förslag om hur de svenska järnmalmgruvornas framtid skall tryggas. En grundtanke skall härvid vara en ökad självförsörjning med stålprodukter för Sveriges del.

I motion 1981/82:472 (vpk) föreslås ökade resurser till malmprospektering i Värmlands län. Resurserna skall utnyttjas inom ramen för den utvecklingsplan som presenteras i motion 1981/82:471 (vpk). Enligt denna motion har den "fria företagsamheten" under storfinansens och bolagens ledning

misslyckats med att ge värmäländsk industri en allsidig sammansättning och utvecklingsmöjligheter. Motionärerna kräver därför en utvecklingsplan för förädlings- och tillverkningsindustri i samhällelig ägo för Värmlands län.

Den inriktning av industripolitiken som riksdagen godkände år 1981 (NU 1980/81:43, 1980/81:67 och 1980/81:64) innebar att industripolitiken skall främja ett decentraliserat ekonomiskt system byggt på marknadshushållningens principer och präglad av socialt ansvar och god resurshushållning. Ett sådant system möjliggör ett brett deltagande i beslutsprocessen och en smidig anpassning till lägen med nya förutsättningar. Också samhällets roll är viktig eftersom en marknadshushållning kräver samhällsfunktioner som stödjer eller korrigerar marknadens funktionssätt.

Utskottet anser liksom regeringen att målen för industripolitiken också är giltiga för mineralpolitiken. Det bör betonas att exporten är av stor betydelse för denna del av industrin. Den svenska gruvindustrin möter en mycket hård konkurrens på utlandsmarknaden, och produktionsförhållandena i de svenska gruvorna måste därför anpassa sig till dessa villkor. Nysatsningar och nyinvesteringar är i denna situation nödvändiga. De är emellertid högriskprojekt som kräver en stor kapitalbas. Att med upplånade medel finansiera nya eller stora projekt kan vara svårt och även medföra risker för den redan existerande verksamheten. Utskottet instämmer i vad som sägs i propositionen om att en breddning och satsning på nya projekt inom mineralområdet måste komma till stånd under 1980- och 1990-talet. Men därvid måste, som framhålls i propositionen, plats finnas för både svenskt och utländskt kunnande, teknologi och investeringskapital. Förslagen i propositionen innebär betydelsefulla förskjutningar i mineralpolitikens innehåll bl. a. när det gäller möjligheterna till utvinning av industrimineral och legeringsmetaller i Sverige. Förslagen syftar också till en utökad export av tjänster m. m. inom mineralområdet.

Det socialdemokratiska förslaget om upprättande av ett heltäckande program för mineralindustrin innebär bl. a. en detaljstyrning av investeringarna. Utskottet anser inte att en sådan inriktning av mineralpolitiken skulle främja utvecklingen i denna sektor. Därför avstyrker utskottet motion 1981/82:2255 (s) vad gäller upprättande av ett investerings- och utvecklingsprogram för mineralindustrin.

Motionerna 1981/82:472 (vpk), 1981/82:814 (vpk), 1981/82:831 (vpk), 1981/82:1062 (vpk) och 1981/82:1065 (vpk) syftar, som framgått, till att detaljerade riktlinjer för mineralpolitiken skall anges i vilka ett förstärkt utbud av gruvfyndigheter och av Boliden AB samt förbud mot nedläggning av gruvor intar en central plats. I detta sammanhang föreslås också i motionerna att ett gemensamt metallbolag för stålindustrin och gruvindustrin bildas.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen, senast åren 1978, 1979 och 1980, avvisat motioner av samma eller likartad innebörd. Utskottet avstyrker också nu de aktuella motionerna.

Mineralpolitik för Bergslagen

I propositionen anförs att problemen för svensk gruvindustri vad gäller järnmalm i högsta grad är giltiga för Mellansverige. Flertalet bedömare uppges dock anse att det finns förutsättningar för att sysselsättningen kan öka inom sulfidmalmsgruvindustrin i Mellansverige till följd av att nya fyndigheter har upptäckts. Både staten och gruvindustrin satsar stora belopp på prospektering efter ytterligare fyndigheter i Mellansverige.

Regeringen inrättade sommaren 1978 en delegation för samråd mellan de i Mellansverige verksamma gruvföretagen, berörda samhällsorgan och arbetsmarknadens parter i frågor som berör den mellansvenska gruvindustrins förhållanden och utveckling.

Delegationen anför i sin rapport om den mellansvenska gruvindustrin (Ds 1981:2) att det är viktigt att prospektering bedrivs i ökad utsträckning i Mellansverige. Delegationen konstaterar vidare att malmen från Grängesberg ger en utmärkt råvara för framställning av järnsvamp. En marknad ser ut att finnas i Mellansverige, men de teknisk-ekonomiska förutsättningarna är enligt delegationen ännu inte till fullo utredda.

I propositionen förordas att delegationen för mellansvensk gruvindustri avvecklas. Regeringen föreslår att i samband med omorganisationen av SGU ett prospekteringsråd och ett mineralresursråd inrättas som kan fullfölja delegationens arbete.

Den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 och motion 1981/82:625 (s) behandlar bergslagsgruvornas och de mellansvenska gruvornas problem.

I motion 1981/82:2255 (s) sägs att verksamheten i den mellansvenska gruvdelegationen inte har lett till några konkreta resultat. De fackliga ledamöterna har i en reservation till delegationens rapport hävdad att delegationen har intagit en alltför passiv attityd och inte tillräckligt beaktat de möjligheter som trots allt finns på järnmalmssidan i Mellansverige. Under den tid som delegationen arbetat har nedläggningar, framhålls det i motionen, genomförts eller beslutats för åtta järnmalmssgruvor.

Vidare påpekas att SSAB har låtit utomstående expertis utreda förutsättningarna för ett nytt kulsinterverk i Grängesberg. I utredningsrapporten redovisas en klart positiv grundsyn på anläggandet av ett nytt verk. Vissa frågor måste dock, anser man, belysas ytterligare. Därför föreslås att det inom SSAB tillsätts en särskild arbetsgrupp för att slutföra utredningsarbetet.

Rörande Grängesbergsmalmen framhålls i motionen att man inom SSAB:s gruvdivision har utvecklat en ny metod för att göra den slig som tillverkas av denna malm mera konkurrenskraftig. Den nya produkten, som består av granulerad höganrikad slig, har visat sig ge väsentligt förbättrad effektivitet i sintringsledet. Riksdagen har anslagit 30 milj. kr. för investeringar i en första etapp av granultillverkningen. Denna tillverkning

måste, uttalas det i motionen, drivas vidare med all kraft. Om produkten blir framgångsrik kommer det nu avställda pelletsverket att åter kunna utnyttjas.

Vad gäller Dannemoragruvan påpekas att dess fortlevnadsmöjligheter måste noggrant utvärderas innan ett eventuellt nedläggningsbeslut fattas. Det är, sägs det i motionen, helt otillfredsställande att låta gruvans framtid avgöras av om man vid en viss tidpunkt – i det här fallet halvårsskiftet 1982 – kan uppvisa ett positivt kassaflöde.

Vid sidan av järnmalmen har Bergslagen värdefulla tillgångar av även andra malmer och mineral. För att möjligheterna till en utveckling av mineralsektorn i Bergslagen skall tas till vara krävs, sägs det i motionen, att det sker en fortlöpande kartläggning och undersökning av områdets mineraltillgångar. I det avseendet pågår, hävdas det, f. n. en snabb försämring av förutsättningarna. Motionärerna anför att det inte är rimligt att man från statsmakternas sida bara passivt noterar att LKAB:s prospekteringsverksamhet i Bergslagen avvecklas. I motionen begärs att statsmakterna i nuvarande situation skall ta ställning till om det bör skapas en ny statlig organisation för prospektering och gruvdrift i Bergslagen.

I motion 1981/82:625 (s) framhålls att det för bergslagskommuner är något av en katastrof när den tidigare stabila gruvhanteringen åderläts i nuvarande takt. Det är därför nödvändigt, säger motionärerna, att gruvhanteringen samordnas. Detta gäller då inte bara i fråga om brytning av nu kända fyndigheter av järnmalm, sulfidmalm och mineraler utan även i fråga om en planmässig och utvidgad prospektering.

I motion 1981/82:2258 (m) betonas att det finns starka skäl för att intensifiera sökandet efter brytvärda mineral i Mellansverige med hjälp av de nya metoder som har utvecklats under de senaste tio åren samt att där bedriva omfattande gruvverksamhet. Det konstateras att LKAB på grund av sina dominerande intressen i Norrbotten har svårigheter att helhjärtat satsa på mellansvensk gruvdrift. Gruvverksamheten i Mellansverige bör emellertid, enligt motionärerna, bedrivas under marknadsmässiga förhållanden, vilket innebär att även i framtiden minst två företag bör vara engagerade i prospektering och gruvdrift. Konsekvensen av detta blir, säger motionärerna, att ett nytt mellansvenskt mineralföretag bör etableras. Ett sådant mineralbolag skall ha uppgifter som omfattar såväl prospektering, gruvdrift och försäljning som forskning och teknisk utveckling.

I motion 1981/82:820 (s) anförts att det snarast måste skapas en prospekteringsorganisation i Bergslagen. Därvid, sägs det i motionen, bör särskilt beaktas behovet av en decentraliserad organisation, där Stråssa är en naturlig lokaliseringssort.

Även i motion 1981/82:623 (s) krävs att prospekteringsinsatserna i Bergslagen förstärks och att organisationen för detta arbete förbättras. Härvid är det ytterst viktigt, sägs det i motionen, att Grängesbergshuset

inom LKAB inte läggs ned. Dess verksamhet borde i stället helst utvidgas.

Utskottet delar den allmänna uppfattning som förs fram i motionerna om att det är angeläget att behovet av och förutsättningarna för mineralpolitiska insatser i Bergslagen analyseras. Det är enligt utskottets mening en angelägen uppgift för de planerade prospekterings- och mineralresursråden att uppmärksamma de problem som föreligger på detta område. Utskottet vill särskilt peka på de konsekvenser som den av LKAB aviserade avvecklingen av prospekteringsverksamheten i området kan medföra för Bergslagen. För att prospekteringsverksamheten skall upprätthållas och avnämnarstrukturen för fortsatt gruvdrift breddas bör dessa frågor bli föremål för vidare överväganden från regeringens sida. Riksdagen bör göra ett uttalande härom till regeringen. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 1981/82:625 (s), 1981/82:2255 (s) och 1981/82:2258 (m) i berörda delar.

De föreslagna övervägandena innebär att även förslagen i motionen 1981/82:623 (s) och motionen 1981/82:820 (s) kommer att tillgodoses i väsentlig mån.

Nämnden för statens gruvegendom. Prospektering

Den förändring av de mineralpolitiska myndigheternas organisation som beslutades av riksdagen våren 1981 innebar att nämnden för statens gruvegendom skulle omvandlas till en styrelse med tillhörande kansli, inom vilket skulle finnas enheter dels för prospektering samt mineraltekniska och ekonomiska undersökningar, dels för ekonomi och förvaltning. I propositionen föreslås att nämnden t. v. skall vara lokaliserad till Stockholm och att uppgiften som förvaltande organ skall kvarstå. Vissa ändringar i nämndens prospekteringsverksamhet föreslås emellertid.

Enligt propositionen bör nämndens prospektering ha en något mer långsiktig inriktning än industrins för att kunna komplettera de satsningar gruv- och mineralindustrin själv gör. Nämnden skall vidare verka för att skapa förutsättningar för prospektering dels inom nya geografiska regioner, dels inom mindre traditionella mineral- och metallområden. Det skall dock ankomma på nämnden själv att prioritera sin geografiska inriktning av prospekteringen utifrån en bedömning av var möjligheterna att starta gruvdrift är störst.

Det föreslås vidare att ett prospekteringsstöd införs. Detta skall efter ansökan lämnas till prospektörer som bidrag till prospekteringsprojekt. Stödandelen skall inte, annat än i undantagsfall, överstiga hälften av den totala kostnaden för ett projekt. Beredning och prövning av bidragsärenden skall ankomma på nämnden. Denna uppgift skulle, sägs det i propositionen, ge nämnden en bredare kontaktyta mot gruv- och mineralindustrin än vad som i dag är möjligt.

En förutsättning för prospekteringsstödet skall, enligt propositionen, vara att prospekteringen under en inledande femårsperiod utförs av det nyinrättade uppdragsbolaget. Sådana utfästelser skall avkrävas av prospekterare som söker stöd att en nedgång av prospekteringen i företagets egen regi förhindras.

I propositionen hemställs om ett reservationsanslag till nämnden för prospektering och brytvärdhetsundersökningar för budgetåret 1982/83 på 58 400 000 kr. Från reservationsanslaget skulle nämnden få bevilja prospekteringsstöd för budgetåret 1982/83 på högst 15 milj. kr. Det begärs också ett bemyndigande för regeringen att för de tre närmaste budgetåren få fatta beslut om prospektering, prospekteringsstöd och brytvärdhetsundersökningar som innebär åtaganden om 38 milj. kr. år 1983/84, 25 milj. kr. år 1984/85 och 16 milj. kr. år 1985/86. Under det kommande budgetåret föreslås för nämndens egendomsförvaltning ett förslagsanslag av 7 470 000 kr.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 hävdas att förslaget om prospekteringsstöd kan få mycket allvarliga konsekvenser. Det innebär att prospektering som upphandlas från det statliga prospekteringsbolaget skulle subventioneras med ett belopp motsvarande halva kostnaden, påpekar motionärerna. De menar att detta kan medföra att gruvföretagen successivt kommer att avveckla sin egen prospektering.

Regeringen har, säger motionärerna, gjort uttalanden om att prospekterarna skall avkrävas utfästelser om att inte upphöra med den egna prospekteringen. Motionärerna ser dock inte häri någon garanti för att så blir fallet. De yrkar därför avslag på förslaget om prospekteringsstöd.

I motion 1981/82:2248 (m) hävdas att en förutsättning för prospekteringsstödet måste vara att mottagaren får utnyttja bidraget fritt för att anlita den organisation som ger det bästa anbudet. En temporär monopolställning för uppdragsbolaget är enligt motionen inte acceptabel.

I motion 1981/82:1488 (s) och motion 1981/82:2138 (s) föreslås i identiska yrkanden att för budgetåret 1982/83 anvisas dels ett anslag på 10 milj. kr. för ökade prospekteringsinsatser i Bergslagen, dels ett anslag på 50 milj. kr. för ökade prospekteringsinsatser i Västerbottens län och Norrbottens län.

Det föreslagna prospekteringsstödet bör, anser utskottet, enligt de riktlinjer som anges i propositionen effektivt kunna bidra till att öka prospekteringsinsatserna i landet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för nämnden för statens gruvegendom och godtar även det föreslagna prospekteringsstödet. Med de villkor för prospekteringsstödet som utskottet förordar föreligger det enligt utskottets mening inte, såsom hävdas i motion 1981/82:2255 (s), någon risk för att gruvföretagen på grund av stödets inrättande successivt kommer att avveckla sin egen prospekteringsverksamhet. Utskottet delar regeringens uppfattning att ett prospekteringsstöd mycket väl kan utformas i anslutning till villkor som säkerställer egen prospektering i gruvföretagen. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motion 1981/82:2255 (s) om avslag på förslaget om prospekteringsstöd.

I motion 1981/82:2248 (m) föreslås att mottagaren av stöd vid prospektering fritt skall få anlita den organisation som ger det bästa anbudet för prospektering. Prospekteringsstödet koppling till uppdragsbolaget är avsett att ge bolaget möjligheten att under en begränsad tid få bygga upp sin verksamhet. En sådan koppling kan emellertid innebära en diskriminering av det andra statligt ägda prospekteringsföretaget, LKAB Prospektering AB. Utskottet anser det vara en rimlig avvägning att en förutsättning för utnyttjande av stödet under en övergångsperiod av fem år skall vara att ifrågavarande prospektering utförs av det nyinrättade uppdragsbolaget eller LKAB Prospektering AB i den mån arbetet faller inom dessa bolags kompetensområden. I övrigt tillstyrker utskottet de regler för prospekteringsstödet som angivits i propositionen. Vad utskottet här anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Angående yrkandena i motion 1981/82:1488 (s) och motion 1981/82:2138 (s) om intensifierade prospekteringsinsatser i Bergslagen samt i Norrbottens och Västerbottens län vill utskottet framhålla följande.

Utskottet har tidigare i detta betänkande (s. 16) förordat vidare överväganden från regeringens sida rörande bl. a. prospekteringsverksamheten i Bergslagen. Någon anvisning av ytterligare medel för denna verksamhet anser utskottet inte nu vara erforderlig.

Kostnader för basprospektering i Norrbotten bör enligt propositionen (s. 53) bestridas inom en särskild medelsram för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län. Utskottet delar denna uppfattning. I proposition 1981/82:113 har regeringen föreslagit en ram på 150 milj. kr. för detta ändamål att gälla t. o. m. budgetåret 1983/84.

Med hänsyn till de redovisade förslagen avstyrker utskottet motion 1981/82:1488 (s) och motion 1981/82:2138 (s) i här berörda delar.

LKAB och malmfälten

I propositionen framläggs inga förslag rörande LKAB och malmfälten, utan föredragande statsrådet hänvisar till att LKAB:s problem på järnmalmområdet tidigare har behandlats av riksdagen (prop. 1981/82:56, NU 1981/82:13, rskr 1981/82:82).

Med anledning av proposition 1981/82:56 om kapitaltillskott till vissa statliga företag beslöt riksdagen hösten 1981 att staten skulle medverka till en finansiell rekonstruktion av LKAB. Beslutet innebar att 1 500 milj. kr. anslogs till Statsföretag för rekonstruktion av LKAB. Storleken på det finansiella tillskottet uträknades med hänsyn dels till att LKAB:s fraktkostnader i enlighet med ett annat förslag av regeringen (prop. 1981/82:32) skulle reduceras med 600 milj. kr., dels till att man inom regionalpolitiken syftade till att lägga fram förslag om en regional differentiering av arbetsgivaravgifterna. Avsikten med rekonstruktionen var att stärka företagets resultat.

likviditet och soliditet så att företaget skulle kunna fortsätta sin verksamhet utan statliga stöd för förlusttäckning.

I enlighet med den strukturplan som också presenterades i proposition 1981/82:56 beslöt LKAB:s styrelse hösten 1981 att avsätta 120 milj. kr. för att mildra effekterna av förväntade sysselsättningsproblem under år 1982. En arbetsgrupp, organisationen för särskilda projekt, bildades inom företaget för att lösa dessa uppgifter. De anslagna medlen har främst utnyttjats till utbildning, till tidigareläggning av anläggnings- och utvecklingsprojekt för fortsatt drift i Kiruna och Malmberget, till Viscariagruvan (koppar) och till andra mineralprojekt utanför järnmalmströrelsen (Vittangifyndigheten).

LKAB:s styrelse varslade den 3 december 1981 om att 650 arbetare och 250 tjänstemän skulle sägas upp från sina arbeten hos LKAB, de flesta i Kiruna och Svappavaara och ett mindre antal i Malmberget och Luleå. Avskedandena skulle träda i kraft vid årsskiftet 1982/83. Företagets syfte med uppsägningarna är att undvika fortlöpande förluster och uppnå lönsamhet.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 kritiserar regeringen för att den i propositionen och tidigare i proposition 1981/82:56 inte har kommenterat den dämpning av investeringsaktiviteten som LKAB har planerat i sin strukturplan. En kraftig nedgång i investeringarna borde enligt motionen inte accepteras av regeringen. Motionärerna föreslår att regeringen tillsammans med företaget utarbetar ett offensivt investeringsprogram som är till gagn för både företaget och Norrbottens län. Ett sådant investeringsprogram skulle enligt motionen bl. a. kunna innebära investeringar för brytning av malm på djupare nivåer, investeringar i transportparaten och investering i ett apatitverk i Malmberget. Finansieringen av dessa investeringar skulle staten och LKAB tillsammans svara för.

Vidare sägs i motionen att statsmakterna inte passivt kan acceptera konsekvenserna av den av LKAB aviserade koncentrationen till järnmalmsområdet. Riksdagen föreslås som sin mening uttala att LKAB bör garanteras dels fördelaktiga lån, dels tillskott i ägarkapital som upprätthåller soliditeten om nya mineralprojekt öppnas. I anslutning till detta föreslås vidare att riksdagen av regeringen begär mer preciserade förslag till utformning av lånebestämmelser och regler för tillskott av ägarkapital.

I motion 1981/82:1488 (s) varnas för att LKAB på grund av sina svåra avsättningsproblem och stora lager skulle komma att tvingas avskeda personal under loppet av år 1982. För att dessa kortsiktiga avsättningsproblem skall lösas föreslås att riksdagen skall uppdraga åt regeringen att i samarbete med LKAB inventera möjligheterna att genom investeringsarbeten eller på annat sätt upprätthålla sysselsättningen i företaget. Ett förslag om åtgärder och finansiering borde snarast presenteras inför riksdagen. Yrkanden av samma innebörd finns i motion 1981/82:2255 (s).

Som nyss har påpekats har regeringen i den mineralpolitiska propositionen inte lagt fram några förslag om LKAB och malmfälten. I stället hänvisas till

riksdagens beslut i slutet av år 1981 om en finansiell rekonstruktion av LKAB (prop. 1981/82:56, NU 1981/82:13, rskr 1981/82:82). Genom en sådan rekonstruktion skulle företaget kunna uppnå lönsamhet, vilket enligt propositionen är den enda garantin för att järnmalmsrörelserna i Kiruna och Gällivare långsiktigt kan överleva.

Enligt vad utskottet har erfarit pågår f. n. ett intensivt rekonstruktionsarbete inom LKAB. Utskottet anser att det vore fel att vid denna tidpunkt pålägga företaget bördor i form av ett utvidgat investeringsprogram utöver det som företaget anser meningsfullt att genomföra. Utskottet avstyrker därför motion 1981/82:2255 (s) i den del vari yrkas att regeringen tillsammans med LKAB skall utarbeta ett utvidgat investeringsprogram. I denna motion föreslås vidare att LKAB skall garanteras lån och tillskott i ägarkapital om nya mineralprojekt öppnas. Utskottet vill här erinra om att LKAB i sin strukturplan har understrukit att företaget har de största möjligheterna att ekonomiskt överleva om resurserna koncentreras till järnmalmsområdet. Självfallet kommer LKAB att även i framtiden ta till vara uppkommande möjligheter till projekt även inom andra mineralområden som kan upptäckas i LKAB:s prospekteringsverksamhet. Utskottet förutsätter att LKAB i övrigt prövar alla möjligheter till verksamhet som med rimlig ekonomisk bärkraft kan medverka till att upprätthålla en god sysselsättning i malmfälten. Utskottet avstyrker sålunda motionen även på denna punkt.

I motionerna 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2255 (s) föreslås att regeringen, för att lösa sysselsättningsproblemen i LKAB under 1982, tillsammans med företaget skall inventera möjligheterna att genom investeringsarbeten eller på annat sätt upprätthålla sysselsättningen i företaget.

Regeringen har i proposition 1981/82:113 föreslagit en ram på 150 milj. kr. för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län. Utskottet vill erinra härom och samtidigt framhålla att regeringen i proposition 1981/82:150 har föreslagit att utöver nämnda medelsram ytterligare 150 milj. kr. skall anvisas för sysselsättningskapande åtgärder i Norrbottens län. Vid medelstilldelningen föreslås malmfältskommunerna Gällivare och Kiruna samt Pajala kommun bli prioriterade. Medlen bör enligt regeringsförslaget i första hand användas inom industri-, mineral- och energisektorerna.

Med hänsyn till de redovisade förslagen och till pågående rekonstruktion av LKAB avstyrker utskottet motionsförslagen även i de här berörda delarna.

Särskilda gruvor eller projekt

I propositionen framläggs inga förslag med direkt anknytning till särskilda gruvor eller projekt. Flera förslag av den arten finns emellertid i olika motioner.

I motion 1981/82:200 (vpk) krävs att regeringen skall utarbeta ett handlingsprogram för nickelbrytning i Västerbotten och i motion 1981/

82:203 (vpk) att Norrbottens kalkstenstillgångar kartläggs och utvärderas. Motion 1981/82:439 (vpk) syftar till en förlängning av brytningstiden vid Stekenjokkgruvan.

Vidare föreslås i motion 1981/82:830 (vpk) att regeringen skall låta utreda förutsättningarna för lokalisering av ett zinksmältverk till Bergslagen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att den mineralpolitiska utredningen (SOU 1979:40) påpekade att det i Skandinavien finns en betydande överkapacitet för zinkframställning. Det är därför knappast meningsfullt att nu i Sverige bygga upp ytterligare kapacitet genom ett nytt smältverk, sägs det i utredningen.

I motion 1981/82:448 (vpk) yrkas att en teknisk-ekonomisk utvärdering av kobolt och andra förekomster i Los gruvor, belägna i Ljusdals kommun, skall utföras. Härvidlag kan nämnas att Boliden AB nyligen har undersökt de ekonomiska förutsättningarna för brytning av denna malm men funnit att brytning av malmen vid nuvarande och förväntade priser icke är lönsam.

I motion 1981/82:2253 (s) föreslås att fynden av bl. a. volfram, molybden och nickel i Västerbotten skall tas till vara för brytning. Härvid bör, sägs det i motionen, samhällsekonomiska skäl tillsammans med företagsekonomiska klart vara avgörande för motiveringen till brytning.

Även motion 1981/82:2355 (vpk) tar upp frågan om tillvaratagandet av volframfyndigheter. Enligt motionen bör det utredas huruvida det finns några samordningsfördelar med att utvinna de volframfyndigheter som är belägna i Arjeplogs och Jokkmokks kommuner.

I motion 1981/82:823 (vpk) föreslås att en prospektering i Bergslagsområdet på samma villkor som prospekteringen i Jokkmokk genomförs. Vidare föreslås att ambulerande gruvanläggningar utnyttjas för smärre fyndigheter och att en inventering av gruvavfall genomförs i samma område.

I motion 1981/82:621 (s) föreslås att staten genom bidrag skall upprätthålla arbetet med att tillvarata malmen i Guttusjö, Idre kommun. Utskottet har inhämtat från bergmästaren i södra distriktet att kompletterande borrhningar i Guttusjöområdet har visat att malmen inte kan anses brytvärd.

I motion 1981/82:447 (s) krävs att, som en ersättning för nedläggningen av driften i Stråssagruvan, statligt stöd ges för brytning av malmförekomsterna i Håkansboda. Motionärerna menar att stöd för brytning bör utgå med regionalpolitiskt offertstöd till Statsföretagskoncernen. Utskottet har erfarit att Boliden, Statsgruvor och Gränges International har prövat möjligheterna till brytning av Håkansbodamalmen. Enligt genomförda utvärderingar är malmen alltför fattig för att vara brytvärd.

Undersökningar av brytvärdheten hos flera av de i dessa motioner nämnda fyndigheterna har visat, att fyndigheterna är fattiga eller av dålig kvalitet. Genomgående gäller att tillgångarna vid nuvarande och prognosticerade framtida priser på malm knappast kan anses som brytvärda. Utskottet vill emellertid erinra om att samtliga av de berörda fyndigheterna eller gruvorna ligger inom de i den regionalpolitiska propositionen 1981/82:113 föreslagna

stödområdena A, B och C, vilket innebär att projekt, som utförs i dessa områden, kan komma att prövas för olika typer av regionalpolitiskt stöd (jfr AU 1981/82:3 y. bilaga). När det gäller möjligheterna att utnyttja regionalpolitiskt offertstöd för brytning av Håkansbodamalmen, så som föreslås i motion 1981/82:447, vill utskottet peka på att regeringen i proposition 1981/82:113 har föreslagit i stort sett oförändrade regler för denna form av regionalpolitiskt stöd. Eftersom Stråssa och Håkansboda ligger i de norra delarna av Lindesbergs kommun, som i propositionen föreslås bli inplacerade i stödområde C, kan sålunda möjligheterna att ge offertstöd prövas.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet samtliga de motionsyrkanden som har berörts i detta avsnitt.

Forskning och utveckling

Den tekniska kompetensen liksom nivån på forsknings- och utvecklingsarbetet inom mineralområdet i Sverige kan sägas ligga på en hög nivå, framhålls det i propositionen. I denna föreslås inga nya åtgärder rörande forskning och utveckling.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 begärs att en översyn av forskningsorganisationen på mineralområdet skall genomföras. Syftet med översynen skulle vara dels att undersöka möjligheterna att på några orter i landet bygga upp institutioner för mineralförsörjning vid högskolorna, dels att klargöra behovet av ökade resurser till SGU. Viktiga forskningsområden förutom prospektering och mineralutvinning, vilket område utpekats i propositionen, är arbetsmiljön vid gruvbrytning och anrikning samt gruvutrustningsproduktionen. Vidare föreslås i motionen att ett statligt teknikupphandlingsstöd inrättas. Stödet skall vara avsätt att stimulera den inhemska gruvutrustningsindustrin att i nära samarbete med användarna utveckla nya tekniska lösningar inom området. Det statliga stödet skulle ges till forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs i anslutning till upphandling av ny teknik hos svenska industriföretag där beställarna likaledes är svenska industriföretag. I motion 1981/82:2253 (s) hävdas bl. a., liksom i motion 1981/82:2255 (s), att insatser för utveckling av utrustningsindustrin inom mineralområdet är nödvändiga. I motion 1981/82:2253 (s) anføres att detta utvecklingsarbete bör bedrivas i Malå i samarbete med högskolan i Luleå och att det bör kunna vara en god utgångspunkt för en industriproduktion.

I motion 1981/82:1055 (vpk) föreslås att Dannemoragruvan i likhet med Luossavaaragruvan i Kiruna skall användas som forskningsgruva om den kommersiella brytningen anses vara omöjlig att upprätthålla. Motivet till detta förslag är bl. a. att arbetsmarknadsläget i Norduppland förvärras alltmer.

Utskottet anser liksom regeringen att forsknings- och utvecklingsinsatserna inom mineralområdet i Sverige ligger på en hög nivå. Utskottet vill dock understryka att, såsom sägs i propositionen, storleken och inriktningen på forsknings- och utvecklingsinsatserna är avgörande för gruvnäringens framtida internationella konkurrenskraft. Statens organ för forskning inom mineralområdet är styrelsen för teknisk utveckling (STU), som i egen regi eller i samarbete med andra organisationer svarar för forskning på samtliga delområden inom mineralnäringen. Förutom STU:s arbete pågår också utvecklingsarbete inom privata företag och institutioner. Utskottet delar regeringens uppfattning att forskning och utveckling bör intensifieras kring de ur försörjningssynpunkt särskilt känsliga mineralerna, som t. ex. kobolt, krom, vanadin, nickel, volfram och molybden. Utskottet vill i samband med detta erinra om den utredning om substitution av vissa legeringsmetaller som industridepartementet genomför tillsammans med styrelsen för teknisk utveckling och överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Mot här angiven bakgrund saknas, enligt utskottets mening, motiv för en sådan översyn av forsknings- och utvecklingsverksamhet som anges i motionerna 1981/82:2255 (s) och 1981/82:2253 (s). Utskottet avstyrker därför dessa motioner vad gäller frågor om forskning och teknisk utveckling.

Forskningsgruvan i Luossavaara är en av statens större insatser inom gruvforskningsområdet. Utskottet anser med hänsyn till de möjligheter till forskning som finns i Luossavaaragruvan att behovet av en forskningsgruva är väl täckt. Därför avstyrker utskottet yrkandet i motion 1981/82:1055 (vpk) om en sådan gruva i Dannemora.

Alunskiffrarna och Ranstadsverket

I propositionen framhålls att den parlamentariska kommitté som skall utreda åtgärder för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende – dvs. 1981 års energikommitté (I 1981:08) – skall behandla vissa frågor om alunskiffer, bl. a. hur de svenska skiffertillgångarna långsiktigt kan komma att utnyttjas. Kommittén skall som ett första steg utvärdera de resultat som har framkommit genom det forsknings- och utvecklingsprogram som bedrivs i Ranstad.

I motion 1981/82:1131 (s) anförs att den pågående utredningen inom ramen för 1981 års energikommitté som bl. a. skall behandla Skånes mineraltillgångar bör bedrivas skyndsamt med tanke på behovet av positiva sysselsättningsprojekt. I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 och i motion 1981/82:1942 (c) begärs att utredningen om Ranstad skall påskyndas och att därvid frågan om ett framtida utnyttjande av Ranstadsverket för andra ändamål än skifferhantering skall beaktas. I motion 1981/82:2258 (m) föreslås att Ranstadsverket integreras i det i motionen föreslagna mellansvenska mineralbolaget (jfr s. 15).

I motion 1981/82:451 (m) anförs att staten har lagt ner över en halv miljard

kronor i Ranstadsverket och att det inte kan vara rimligt att skingra de anläggningstillgångar, den tekniska expertis och de resurser i övrigt som har byggts upp under en följd av år. I avvaktan på ett långsiktigt beslut rörande Ranstad måste statsmakterna garantera en fortsatt forsknings- och utvecklingsverksamhet efter det att den nuvarande perioden för sådan verksamhet löper ut, säger motionärerna. De föreslår vidare att en fältstation till det planerade nya centrala energiverket lokaliseras till Ranstad.

1981 års energikommitté har nyligen påbörjat sitt arbete. Föredragande statsrådet har därför inte funnit anledning att i detta sammanhang ytterligare behandla frågan om Ranstadsverkets framtid. F. n. finns medel för fortsatt forsknings- och utvecklingsverksamhet under ca två år.

I motion 1981/82:451 (m) understryks att man inte bör skingra de resurser vid Ranstad som byggts upp under en följd av år och att statsmakterna har ett ansvar för att så ej sker förrän underlag har framtagits för ett långsiktigt beslut om användningen av dessa resurser. I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 betonas att det är angeläget att utvärderingen av de hittills uppnådda resultaten genomförs så snabbt att ett beslut om den fortsatta verksamheten vid Ranstad kan fattas innan anvisade medel för nu pågående verksamhet har förbrukats. Det är angeläget att den utvärdering som görs inte begränsas till energiaspekterna utan omfattar alla de möjligheter som en fullutvinning skulle innebära. Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motionerna och tillstyrker alltså motionerna 1981/82:2255 (s) och 1981/82:451 (m) i berörda delar. I det pågående utredningsarbetet bör även de aspekter på den fortsatta verksamheten i Ranstad som framförs i motionerna 1981/82:2258 (m) och 1981/82:1942 (c) tas till vara. Utskottet förutsätter även att Skånes mineraltillgångar översiktligt behandlas i utredningen. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrker utskottet yrkandena rörande Ranstad i motionerna 1981/82:1942 (c) och 1981/82:2258 (m) och om Skånes mineraltillgångar i motion 1981/82:1131 (s) samt motion 1981/82:451 (m), såvitt den avser en till statens energiverk knuten fältstation i Ranstad.

Enligt motion 1981/82:1941 (c) borde 1981 års energikommitté få tilläggsdirektiv att särskilt belysa miljö- och radonproblemen i samband med alunskifferhantering. Dessa problem kommer enligt vad utskottet har erfarit att behandlas inom ramen för kommitténs arbete. Utskottet finner inte någon framställning från riksdagen i detta ämne motiverad och avstyrker därför motionen.

Statsgruvefälten

Institutet statsgruvefält infördes år 1910 och ingick då som ett led i en serie åtgärder som vidtogs för att tillförsäkra staten bestämmanderätten över

framför allt järnmalmsfyndigheterna i Norrbotten. På ett område som av riksdagen har förklarats vara statsgruvefält får ingen annan än staten inmuta utan särskilt tillstånd av regeringen.

I propositionen föreslås att samtliga statsgruvefält – 16 till antalet – skall avvecklas. Avsikten är att avvecklingen skall medföra en stimulans att öka prospekteringen inom fälten. Enligt propositionen har staten bl. a. genom kronoandelsinstitutet tillräckliga möjligheter till inflytande i nya gruvrättigheter som uppkommer. Tidpunkten för avvecklandet bör efter behov kunna bestämmas av regeringen; dock förordas i propositionen att Gellivare och Kiruna statsgruvefält avvecklas vid utgången av år 1985 och övriga vid utgången av år 1982. Institutet som sådant bör t. v. behållas.

I motion 1981/82:2259 (vpk) hävdas att systemet med statsgruvefält gör det möjligt för staten att på ett aktivt sätt skaffa sig kontroll och insyn över landets malm- och mineraltillgångar. Motionärerna yrkar därför avslag på förslaget om en avveckling av statsgruvefälten.

Utskottet anser liksom regeringen att en avveckling av statsgruvefälten med stor sannolikhet bidrar till ett större intresse för ökad prospektering inom fälten. Vidare är även utskottet av den uppfattningen att framtida statliga intressen i nya gruvrättigheter kan, såsom framhålls i propositionen, hävdas genom bl. a. kronoandelsinstitutet. Utskottet avstyrker därför motion 1981/82:2259 (vpk) i berörd del.

Bergsstaten

Bergsstatens verksamhet styrs i stort av författningar på det gruvrättsliga området, framför allt av gruvlagen (1974:342) och gruvkungörelsen (1974:344). Bergsstatens organisation och verksamhet berörs inte av den föreslagna övergången till en ny mineralverksorganisation. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att ett reservationsanslag för budgetåret 1982/83 av 2 076 000 kr. skall anvisas till bergsstaten.

Den mineralpolitiska verksorganisationen. Sveriges geologiska undersökning (SGU)

I propositionen lämnas förslag till organisation av den förvaltningsmyndighet och det uppdragsorgan på det mineralpolitiska området som riksdagen beslöt om år 1981 (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:43 och 1980/81:67, rskr 1980/81:349).

Myndighetens uppgifter föreslås bli att svara för den geologiska karteringen samt informations- och dokumentationsverksamheten på området. Vidare föreslås att ett prospekteringsråd inrättas inom myndigheten med uppgift att fungera som ett forum för informationsutbyte och diskussion mellan prospekterande organ. För samordning av myndighetens verksamhet på naturresursområdet föreslås inrättande av ett mineralresursråd. Myndig-

hetsorganet Sveriges geologiska undersökning (SGU) skall t. v. vara lokaliserat enbart till Uppsala, Lund och Göteborg.

I propositionen föreslås att till SGU för budgetåret 1981/82 anvisas ett reservationsanslag på 366 000 kr. för geologisk kartering, information och dokumentation och ett reservationsanslag på 278 000 kr. för prospektering. Vidare föreslås att SGU för verksamheten efter 30 juni 1982 för geologisk kartering, information, myndighetsuppgifter och dokumentation får ett reservationsanslag av 61 385 000 kr. för budgetåret 1982/83. För utrustning till SGU budgetåret 1982/83 föreslås ett anslag på 800 000 kr.

Uppdragsorganets uppgift blir enligt propositionen att på uppdrag utföra prospektering och andra geologiska undersökningar. Organet kommer att i aktiebolagsform bedriva en uteslutande affärsmässig verksamhet. Utformningen och genomförandet av uppdragsorganets organisation skall ankomma på bolagets styrelse.

I propositionen föreslås ett reservationsanslag på 40 milj. kr. för budgetåret 1981/82 för teckning av aktier i uppdragsbolaget. Staten föreslås också garantera lån för uppdragsbolaget upp till 40 milj. kr.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 hävdas att regeringen har hanterat frågan om den mineralpolitiska verksorganisationen otillfredsställande. Motionärerna påpekar att organisationsförslaget i sin slutliga form inte har remissbehandlats och menar att förslaget inte tillgodoser den remisskritik som framfördes mot mineralpolitiska utredningens förslag, nämligen ått detta inte tillgodosåg kravet på samordning mellan gruvpolitiken och industripolitiken i övrigt. Vidare hävdas i motionen att risken för byråkrati ökar i och med att någon klar gränsdragning mellan myndighetsutövningen och affärsverksamheten inte uppnåtts. Den främsta invändningen mot verksorganisationen är enligt motionärerna emellertid att den mineralpolitiska verksorganisationen bör beslutas först när frågan om mineralpolitikens inriktning och innehåll klart angivits. Motionärerna yrkar därför avslag på de föreslagna förändringarna i verksorganisationen.

I motion 1981/82:2248 (m) yrkas bifall till regeringens förslag till verksorganisation med undantag av viss förändring i fördelningen av resurser mellan myndigheten och uppdragsorganet. Motionärerna menar i motsats till regeringen att utrustningen för flygprospektering bör föras till myndighetsorganet.

I motion 1981/82:2259 (vpk) hävdas att en uppdelning och en omorganisation av SGU kommer att innebära att staten förlorar kontrollen över mineralområdet och att gruvnäringen i än större utsträckning privatiseras. Motionärerna yrkar därför att riksdagens beslut om delning av SGU skall upphävas och att regeringens förslag till organisation av de båda enheterna skall avslås.

Motion 1981/82:2256 (m) går ut på att omorganisationen skall uppskjutas eller genomföras under en längre tidsperiod så att det förhindras att en del av den höga geokompetensen inom SGU försvinner.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till organisation av myndigheten SGU och uppdragsbolaget. I anslutning till detta tillstyrker utskottet även regeringens förslag till medelsanvisning för budgetåren 1981/82 och 1982/83 för dessa båda organ.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2255 och till viss del även motion 1981/82:2253 (s) hävdas att en eventuell omorganisation av verksamheten inte bör ske förrän mineralpolitikens framtida innehåll och inriktning har bestämts. Som framgått av det avsnitt i betänkandet som behandlar inriktningen av mineralpolitiken delar utskottet regeringens syn på den framtida mineralpolitiken. Det förslag om ny mineralpolitisk verksamhetsorganisation som har framlagts i propositionen uppfyller väl mineralpolitikens syfte. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1981/82:2255 (s), 1981/82:2256 (m) och 1981/82:2259 (vpk) i vad gäller verksamhetsorganisationen.

I motion 1981/82:2248 (m) yrkas bifall till regeringens förslag till organisation under förutsättning att fördelningen av personal och medel mellan myndigheten och uppdragsbolaget i vissa delar förändras.

Utskottet vill med anledning av denna motion understryka vad som framhölls i riksdagens beslut våren 1981, nämligen att en klar gränsdragning måste göras mellan statens myndighetsutövning och uppdragsorganets affärsverksamhet. Riksdagen bör enligt utskottets mening ånyo poängtera detta. Utskottet förutsätter att omorganisationen med detta mål kan genomföras med det hänsynstagande till berörd personal som har föreskrivits i direktiven till mineralverkskommittén. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

I motion 1981/82:2259 (vpk) behandlas även frågan om SGU:s internationella verksamhet. Utskottet delar inte den uppfattning som förs fram i motionen att utlandsverksamheten vid SGU skall bedrivas på bilateral basis. Enligt utskottets mening bör SGU också fortsättningsvis i konkurrens med andra konsultföretag inom detta område sälja sina tjänster på den öppna internationella marknaden. Utskottet avstyrker därför motion 1981/82:2259 (vpk) i denna del.

I motion 1981/82:1467 (fp) begärs att frågan om lokalisering av en filial till Falun skall utredas innan slutlig ställning tas till frågan om den nya verksamheten. Utskottet avstyrker detta yrkande. Det bör ankomma på SGU som myndighet att avgöra frågan om inrättande av nya filialkontor.

I motion 1981/82:2355 (vpk) anförs att erforderliga åtgärder bör vidtas för att förbereda inrättandet av en avdelning för industrimineral vid SGU i Luleå. Med samma motivering som i det föregående fallet avstyrker utskottet även denna motion.

I motion 1981/82:2253 (s) behandlas bl. a. den fortsatta verksamheten vid SGU:s anläggning i Malå. Enligt vad utskottet har erfarit är det regeringens mening att det utvecklingsarbete som pågår i Malå skall fortsätta och

utvecklas. Den resurs för prospektering och service som har byggts upp i Malå skall alltså inte avecklas. Utskottet vill understryka detta och förutsätter att verksamheten i Malå inriktas så att anläggningen där kan utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn till vad som nu sagts anser utskottet att motion 1981/82:2253 (s) i berörd del inte ger anledning till någon åtgärd från riksdagens sida.

Lagstiftningsfrågor m. m.

I propositionen redogörs (s. 114 f.) för de tre olika system enligt vilka svensk lag reglerar rätten att utvinna i jorden förekommande mineraltillgångar. Inmutningssystemet, som ligger till grund för gruvlagen (1974:342), innebär i princip att den som först anmäler att han vill utnyttja en fyndighet får rätt till denna. Principen för koncessionssystemet, vilken kommer till uttryck i lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter (minerallagen), är att rätten att eftersöka och bearbeta en fyndighet upplåts efter fri prövning av staten. Jordäganderättssystemet, som innebär att nyttjanderätten tillkommer jordägaren, gäller för mineral vilka faller utanför gruvlagen och minerallagen. Beträffande sådana mineral finns ingen specifik lagstiftning. All utvinning av mineralfyndigheter är emellertid underkastad lagstiftning som rör användning av mark och vatten.

Den avvägning mellan de tre regleringssystemen som lagstiftaren gör beträffande olika slags mineral innefattar viktiga näringspolitiska ställningstaganden. Med utgångspunkt i jordäganderättssystemet är frågan först om en mineralfyndighet skall kunna undandras jordägaren och upplåtas till någon annan för exploatering. Anser man att detta bör vara fallet är nästa fråga om syftet att få fram nya mineraltillgångar skall främjas genom den ekonomiska stimulans som inmutningssystemet inrymmer eller om önskvärdheten av skydd för allmänna intressen talar för att koncessionssystemet tillämpas. Det bör framhållas att staten enligt gruvlagen utan särskild åtgärd får hälftenandel – kronoandel – i alla utmål som anvisas. I sin nuvarande utformning tillgodoser inmutningssystemet alltså på ett påtagligt sätt även det allmännas ekonomiska intressen. Bland villkor som ställs upp för en koncession enligt minerallagen kan vara att staten skall ha rätt att delta i den koncessionerade verksamheten.

Proposition 1981/82:99 innehåller förslag om vissa ändringar i gruvlagen och minerallagen, innebärande bl. a. att ytterligare ett antal mineral förs in under inmutningssystemet efter att hittills ha omfattats av jordäganderättssystemet och att samtidigt koncessionssystemets tillämpningsområde vidgas något på bekostnad av inmutningssystemets. Innan dessa förslag kommenteras tar utskottet här upp några motionsyrkanden om mera vittgående förändringar av gruv- och minerallagstiftningen.

Vänsterpartiet kommunisterna vill enligt partimotionen 1981/82:1062, som väcktes under allmänna motionstiden, att regeringen skall lägga fram

förslag om sådana lagändringar att nya mineralfyndigheter helt tillfaller samhället. Ett motsvarande yrkande framförde partiet år 1974 med anledning av förslaget till den nuvarande minerallagen. Utskottet – som strax kommer in på mindre vittsyftande förslag till ändringar i den aktuella lagstiftningen – hänvisar till att intresset av samhälleligt ägande i betydande grad tillgodoses genom nu gällande bestämmelser och avstyrker motionsyrkandet.

Med anledning av propositionen om mineralpolitik har vänsterpartiet kommunisterna i motion 1981/82:2259 återkommit till samma område som i det nyss berörda fallet men nu med inte fullt så långtgående förslag. Önskemålen är denna gång dels att inmutningssystemet skall avskaffas och ersättas med ett enhetligt koncessionssystem, dels att alla mineralförekomster skall falla under minerallagen och sålunda underkastas koncessionssystemet. Motionärernas mål är att skapa förutsättningar för "en framtida nationellt styrd och planerad mineralverksamhet".

Inte heller de senast berörda kraven är utskottet berett att tillstyrka. Avvägningen mellan de olika mineralrättsliga systemens tillämpningsområden kan, som inledningsvis har antytts, alltid diskuteras. Att inmutningssystemet nu skulle fullständigt utdömas kan utskottet emellertid inte finna skäl för. Inte heller förefaller det motiverat att koncessionskrav skulle införas för all mineralutvinning oavsett vilken ekonomisk och teknisk betydelse ifrågavarande mineral har.

Ett yrkande i socialdemokraternas partimotion 1981/82:2255 med anledning av propositionen går ut på att det skall företas en genomgripande översyn av gruvlagstiftningen. Den nuvarande lagstiftningen på mineralområdet är splittrad, sågs det i motionen, och samhällets inflytande är alltjämt begränsat. Den nuvarande lagstiftningens syfte att underlätta för den presumtive gruvbrytaren är riktigt, menar motionärerna, eftersom prospektering och brytvärdhetsundersökningar är kostsamma. Samhällsintresset av att få till stånd av intensifierad verksamhet på mineralområdet borde vara vägledande för lagstiftningen. Detta intresse måste, hävdar motionärerna, avspeglas i att man ställer aktivitetskrav på dem som får exklusiva rättigheter till en gruva. De lämnar öppet om den skärpning av lagstiftningen som det sålunda är fråga om kan rymmas inom inmutningssystemet eller om vägen går över koncessionslagstiftning. Särskilt vill motionärerna att frågan om prospekteringen inom de s. k. obrutna fjällområdena skall beaktas. Den nuvarande lagstiftningen, som undantar de obrutna fjällområdena från tyngre exploatering, stryper i praktiken all utveckling av gruvindustri i dessa områden, uttalar motionärerna. De betecknar detta som olyckligt med hänsyn till att det finns fall då en brytning kan vara eftersträvansvärd trots starka bevarandeintressen.

Som framgår av det anförda åsyftar motionärerna med sitt yrkande inte enbart gruvlagstiftningen – eller gruv- och minerallagstiftningen – i egentlig mening utan även annan lagstiftning som påverkar förutsättningarna för

mineralutvinning. Möjligheterna till ingrepp i de obrutna fjällområdena regleras genom naturvårdslagen (1964:822) och de riktlinjer för utnyttjande av dessa områden som statsmakterna fastställde år 1977 (prop. 1977/78:31, CU 1977/78:8, rskr 1977/78:99; SFS 1978:227).

Vad gäller aktivitetskrav vill utskottet nämna att det i 10 § andra stycket minerallagen föreskrivs att koncession kan göras beroende av att undersökning eller bearbetning sker i viss omfattning. Enligt förarbetena bör koncession som avser från allmän synpunkt särskilt betydelsefulla mineraliska ämnen normalt förenas med föreskrifter av detta slag (prop. 1974:146 s. 88). Enligt gruvlagen gäller bl. a. att rätt till utmål består i 25 år under förutsättning att årlig s. k. försvarsavgift erläggs och att gruvinnehavaren därefter har rätt till förlängning med 20 år i sänder om han under löpande giltighetstid har bedrivit regelbunden gruvbrytning inom utmålet.

Utskottet anser att gruvlagen och minerallagen, vilka trädde i kraft så sent som för åtta år sedan, ger uttryck för en i det stora hela lämplig avvägning mellan olika intressen på det område som de reglerar. Förändringar i detalj kan vara befogade, och sådana föreslås också i propositionen. Någon allmän översyn finner utskottet inte motiverad. I vilken mån exploatering skall kunna tillåtas i de obrutna fjällområdena betraktar utskottet inte som en gruvrättslig fråga. Avgörande härvidlag är naturvårdslagstiftningen och riktlinjerna för den fysiska riksplaneringen, vilka regelkomplex har som en viktig uppgift att bestämma avvägningen mellan motstående intressen.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 1981/82:2255 (s) att frågan om prospektering inom de obrutna fjällområdena är av intresse från mineralpolitisk synpunkt. Härmed sammanhängande problem kan dock enligt utskottets mening inte lösas genom ändringar i gruvlagen. Utformning och tillämpning av andra, övergripande lagkomplex är härvidlag avgörande. I propositionen framhåller föredraganden under avsnittet Gruv- och mineralindustrins markanvändning m. m. (s. 43) att ett gruvföretag inte gärna kan satsa på kostsamma undersökningar om inte rimliga garantier kan ges för att en bearbetningsrätt kan utnyttjas. Han redovisar även (s. 44) vidtagna och planerade åtgärder för att bl. a. förbättra den fysiska riksplaneringens kunskapsförsörjning. Utskottet förutsätter att man från industridepartementets sida vid regeringens fortsatta beredningsarbete bevakar de mineralpolitiska intressena.

Det här berörda yrkandet i motion 1981/82:2255 (s) avstyrks av utskottet med vad här sagts.

Som tidigare antytts föreslås i propositionen vissa ändringar i gruvlagen. Några av dessa, av huvudsakligen formell art, sammanhänger med övergången till den nya myndighetsorganisation som har behandlats i det föregående. Av saklig betydelse är att kretsen av inmutningsbara mineral föreslås bli utvidgad med vissa industrimineral och metaller. Härvidlag bygger regeringens förslag på mineralpolitiska utredningens slutbetänkande (SOU 1980:12) Mineralpolitik och synpunkter som har kommit fram vid

remissbehandlingen av detta. Industriministern förutskickar i propositionen att ytterligare ändringar kan bli aktuella sedan man inom regeringskansliet har övervägt en del andra förslag av olika remissinstanser. De mineral som enligt propositionen inkluderas bland de inmutningsbara är litium, tantal, niob, tungspat och flusspat samt ett antal s. k. sällsynta jordartsmetaller. Utskottet noterar att framställningen både i propositionen och i det nämnda utredningsbetänkandet är relativt knapphändig på denna punkt. Utförligare information finns emellertid i ett par tidigare delbetänkanden av mineralpolitiska utredningen. Industrimineral (SOU 1977:75) och Malmer och metaller (SOU 1979:40).

I tre motioner föreslås, med hänvisning till SGU:s remissyttrande men med vissa avvikelser från detta, att förteckningen över inmutningsbara mineral skall utformas annorlunda än enligt regeringens förslag. Så rekommenderas att ytterligare ett antal industrimineral skall föras över till gruvlagens tillämpningsområde. Enligt motion 1981/82:2254 (c) skulle endast ett mineral, diamant, tillkomma. Diamant nämns även i motionerna 1981/82:2249 (c) och 1981/82:2257 (m), men därjämte tar der förra upp tio och den senare nio mineral utöver den nu inmutningsbara kretsen. Samtidigt förordar motionärerna att en – prometium – eller flera av de sällsynta jordartsmetallerna skall lämnas utanför listan.

När det gäller förslagen att fler mineral skall bli inmutningsbara konstaterar utskottet att beslutsunderlaget är otillräckligt. Diamant – som först under de senaste åren har påträffats i Sverige – berörs över huvud taget inte i mineralpolitiska utredningens betänkande. Andra av de aktuella mineralen är sådana som redan utvinns i viss utsträckning; i dessa fall kan inmutningsbarhet medföra sådana förändringar i rådande rätt sförhållanden som borde vara belysta innan man tar ställning till om dessa mineral skall få inmutas. Vad beträffar de sällsynta jordartsmetallerna har utskottet tyckt sig förstå att man på experthåll anser att det inte är motiverat att mer än ett par av dessa nämns i lagen.

Utskottet finner sig inte ha förutsättningar för något slutligt ställningstagande i de hänseenden som här har nämnts. Slutsatsen blir för utskottets del att förteckningen i 1 kap. 2 § gruvlagen över inmutningsbara mineral t. v. bör lämnas utan ändring. Föreslagna ändringar av väsentligen formellt slag i denna paragraf bör däremot genomföras. Likaså bör, i anslutning till en samtidigt föreslagen ändring i minerallagen, den föreskrifter införas att en mineralfyndighet inte är inmutningsbar om det mineraliska ämnet ingår i alunskiffer. Utskottet framlägger ett reviderat förslag till lydelse av 1 kap. 2 § gruvlagen och utgår från att regeringen inom en nära framtid återkommer till riksdagen med ett nytt förslag rörande kretsen av inmutningsbara mineral.

I propositionen föreslås vidare att minerallagen skall indras i vissa hänseenden. Även här är det delvis fråga om formella justeringar. En annan ändring gäller alunskiffer, som f. n. endast delvis hör under minerallagen.

nämligen om den planerade undersökningen eller bearbetningen av en fyndighet är avsedd för utvinning av olja eller gas; enligt regeringens förslag tas den sistnämnda inskränkningen bort.

Minerallagen reglerar även undersökning och bearbetning av torvfyndighet för att utvinna energi. Härvidlag föreslår regeringen den principiellt betydelsefulla ändringen att det ovillkorliga kravet på bearbetningskoncession bortfaller när det är markägaren själv som vill utnyttja en torvfyndighet. När det finns motstående intressen – bland vilka särskilt rennärigen nämns – skall emellertid länsstyrelsen kunna besluta att koncession skall krävas.

Flera motionsyrkanden rör bestämmelserna om torvbrytning. Motion 1981/82:1461 (m), som härrör från allmänna motionstiden, går ut på att torv bör uteslutas ur kretsen av ämnen som omfattas av koncessionsplikt enligt minerallagen. Motionärerna hävdar att den nuvarande ordningen innebär att den enskilda äganderätten har fått vika utan fullgoda skäl. De menar att naturvårdslagen är tillräcklig för den reglering av torvutvinningen som erfordras. Om – från energisynpunkt – det samhällsekonomiska intresset i ett visst fall starkt talar för torvutvinning mot markägarens vilja är det, säger motionärerna, naturligt med ett expropriationsförfarande. Dock godtar motionärerna inte expropriationslagen som värderegleringsinstrument. Enligt ett kompletterande yrkande i motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att, såsom önskemålet uttrycks i motiveringen till yrkandet, "ersättning för mark (torv) och intrång [bör] utgå till fulla värdet".

Utskottet kan inte i expropriationslagen (1972:719) finna stöd för uppfattningen att denna lag skulle kunna användas för att möjliggöra torvexploatering mot markägarens vilja. Av de i lagen angivna expropriationsändamålen är det två som möjligen kunde ha betydelse i sammanhanget. Det ena (2 kap. 3 §) gäller expropriation bl. a. "för att tillgodose allmänt behov av elektrisk kraft eller annan drivkraft, vatten, värme eller likartad nytta". Förarbetena tyder inte på att denna bestämmelse skulle bli tillämplig på en torvfyndighet. Det andra ändamålet (2 kap. 4 §) gäller expropriation "för att bereda utrymme åt näringsverksamhet eller anläggning därför av större betydelse ---". Begreppet "utrymme" innefattar uppenbarligen inte de utvinningsbara tillgångarna i marken.

Oavsett hur man eljest bedömer motionärernas förslag framstår det från deras egen utgångspunkt som orealistiskt. Utskottet anser att koncessions-systemet även fortsättningsvis bör tillämpas i fråga om torvutvinning för energiändamål och avstyrker motion 1981/82:1461 (m).

I motion 1981/82:2250 (s) riktas invändningar mot det nyss refererade förslaget i propositionen om att torvutvinning för markägarens egen räkning normalt skall vara undantagen från koncessionskravet. Motionärerna förordar en omvänd ordning. Koncessionskravet skulle i princip bibehållas, men länsstyrelsen skulle kunna meddela befrielse från det när frågan gäller områden mindre än 25 ha beträffande vilka kommunernas översiktliga

planering eller bedömning på länsnivå visar att den planerade torvtäkten inte uppenbarligen skadar motstående intressen.

Men hänsyn till att motionärerna begär ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen uppfattar utskottet inte deras yrkande såsom riket direkt mot det föreliggande lagförslaget.

Utskottet godtar för sin del den ordning som regeringens förslår och avstyrker sålunda – i likhet med jordbruksutskottet i dess yttrande till näringsutskottet – motion 1981/82:2250 (s) i nu angiven del.

Ett annat yrkande i motion 1981/82:2250 ut på att den som vill öppna husbehovstakt av torv skall åläggas skyldighet att samråda med länsstyrelsen enligt 20 § naturvårdslagen.

Näringsutskottet hänvisar i detta ämne till jordbruksutskottets yttrande (s. 54). I likhet med jordbruksutskottet avstyrker näringsutskottet motionsyrkandet.

I samband med dessa frågor om lagstiftning rörande torvtäkter tar utskottet upp ett par andra motionsyrkanden som gäller torvutvinning.

Motion 1981/82:1460 (s) innehåller krav rörande en inventering av våtmarkerna och en plan för torvbrytningen i Sverige.

Motionen behandlas i jordbruksutskottets yttrande. Som framgår genomförs f. n. en våtmarksinventering i regi av statens naturvårdsverk, t. v. med inriktning på sydvästra Sverige. I likhet med jordbruksutskottet anser näringsutskottet att syftet med motion 1981/82:1460 (s) i den delen får anses vara tillgodosett. Vad gäller önskemålet om en plan för torvutvinningen hänvisar jordbruksutskottet (s. 53) till det uppdrag som har getts till 1981 års energikommité (I 1981:08). Näringsutskottet är även härvidlag av samma uppfattning som jordbruksutskottet. Vad jordbruksutskottet avslutningsvis anför i anslutning till en skrivelse från Svenska naturskyddsforeningen och Svenska samernas riksförbund instämmer näringsutskottet till fullo i.

I motion 1981/82:2251 (c) föreslås att riksdagen skall rikta ett uttalande till regeringen om att det är angeläget med en effektivare och miljövänligare torvhantering med inriktning också på mindre torvtäkter. Även på små arealer kan det ofta finnas torv som kan brytas med god lönsamhet, säger motionärerna, och det finns också teknik som möjliggör rationell torvbrytning i liten skala. Motionärerna pläderar bl. a. för forskning och utveckling med sikte på de små torvarealernas behov av lämplig teknik. Som ett exempel nämns förädling av torv till pellets och briketter.

Utskottet finner motionärernas resonemang väsentligt och förutsätter att berörda utrednings- och utvecklingsorgan beaktar sådana synpunkter som här nämnts. Någon särskild framställning till regeringen med anledning av motionen finner utskottet inte motiverad.

Utskottet kommer så tillbaka till regeringens förslag till lag om ändring i minerallagen. Enligt en bestämmelse i minerallagen (9 § andra stycket) som föreslås förbli oförändrad får fastighetsägaren utan koncession för husbehov utnyttja gas som har framkommit på annat sätt än i samband med sökande

efter olje- och gasfyndighet, även om någon annan har koncession inom området. Motionären vill att denna bestämmelse skall upphävas och att lagen (i 1 §) skall kompletteras med en bestämmelse som i huvudsak innebär att fastighetsägaren får utan koncession leta efter gas på sin egen mark och att han får utnyttja påträffad gas och även olja, i förekommande fall med företrädesrätt framför annan som har koncession inom området.

Utskottet finner inte en sådan ändring motiverad och avstyrker således motionen.

Med hänvisning till vad som har sagts i det föregående tillstyrker utskottet – med en redaktionell ändring – regeringens förslag till lag om ändring i minerallagen. Det föreliggande förslaget till ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln är betingat av den förändrade myndighetsorganisationen och tillstyrks av utskottet. Det här enbart formell innebörd.

Uranhaltiga mineral tillhör dem som omfattas av minerallagen. I anslutning till den aktuella ändringen i denna lag tar utskottet upp två motionsyrkanden om förbud mot uranbrytning i Sverige. Det ena framställs i centerpartiets partimotion 1981/82:1053 om energipolitiken och det andra i vänsterpartiet kommunisternas motsvarande motion 1981/82:1140.

Motsvarande motionsyrkanden förelåg förra året och behandlades då av näringsutskottet i betänkandet NU 1980/81:60 om riktlinjer för energipolitiken. Utskottet erinrade om att uranbrytning inte kan ske utan tillstånd efter prövning enligt bl. a. minerallagen, miljöskyddslagen (1969:387) och 136 a § byggnadslagen. Utskottet betonade också att brytning av uran självfallet kan tillåtas endast om de krav som ställs med avseende på bl. a. naturskydd och arbetsmiljö kan tillgodoses. Med detta avstyrkte utskottet motionsyrkandena. Centerpartiets representanter i utskottet reserverade sig med utförlig motivering till förmån för en begäran till regeringen att den skulle lägga fram förslag till lagstiftning om förbud mot uranbrytning.

Utskottet anser inte att det finns skäl för något ändrat ställningstagande och avstyrker alltså motionsyrkandena om förbud mot uranbrytning.

Med anledning av regeringens i det föregående berörda förslag om delegering till länsstyrelserna av beslutanderätt beträffande koncession för undersökning och bearbetning av torvfyndigheter betonas i motion 1981/82:2255 (s) önskvärdheten av att koncessionsansökningar får en likartad bedömning. Motionärerna vill att den ansvariga centrala myndigheten skall få i uppdrag att vidta sådana åtgärder att en likartad bedömning kommer till stånd i hela landet.

Utskottet vill erinra om att länsstyrelsernas beslut enligt minerallagen kan omprövas av regeringen efter besvär. Detta förhållande torde på detta område som på andra bidra till att praxis hos de olika länsstyrelserna blir likartad. Givetvis är det också av värde om den centrala förvaltningsmyndigheten på området bidrar på lämpligt sätt till att praxis förenhetligas. Något särskilt uppdrag av denna innebörd finner utskottet emellertid inte

erforderligt. Det berörda yrkandet i motion 1981/82:2255 (s) avstyrks därför.

Till sist behandlar utskottet här ett yrkande i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1981/82:1062, enligt vilket riksdagen bör uttala som sin mening att staten inte bör upplåta eller överlåta den kronoandel som – enligt vad som förut (s. 28) sagts – tillkommer staten enligt gruvlagen. Utskottet anser att staten liksom hittills bör bestämma i denna angelägenhet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet och finner inte anledning till ett sådant ställningstagande av riksdagen som motionärerna föreslår. Motionsyrkandet avstyrks alltså.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inriktningen av mineralpolitiken*
att riksdagen
 - a) med anledning av proposition 1981/82:99 moment 1 och med avslag på motion 1981/82:2255 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
 - b) avslår motion 1981/82:472.
 - c) avslår motion 1981/82:831.
 - d) avslår motion 1981/82:1062 yrkande 3.
2. beträffande *nedläggning av gruvor*
att riksdagen avslår motion 1981/82:814 yrkande 1 och motion 1981/82:1065 yrkande 9.
3. beträffande *grad av självförsörjning med stålprodukter*
att riksdagen avslår motion 1981/82:814 yrkande 2.
4. beträffande *mineralpolitik för Bergslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:625, motion 1981/82:2255 yrkande 6 och motion 1981/82:2258 yrkande 1 samt med anledning av motion 1981/82:623 och motion 1981/82:820 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
5. beträffande *nämnden för statens gruvegendom*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 9 a till *Statens gruvegendom: Prospektering och brytvärdhetsundersökningar* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 58 400 000 kr.,
 - b) med anledning av proposition 1981/82:99 moment 9 b och motion 1981/82:2248 yrkande 3 samt med avslag på motion 1981/82:2255 yrkande 12 beslutar att nämnden för statens

gruvegendom för prospekteringsstöd får disponera de för prospekteringsändamål anvisade medlen i enlighet med vad utskottet har anfört.

c) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 9 c bemyndigar regeringen att under budgetåren 1983/84–1985/86, i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört, ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet som innebär åtaganden om högst 38 000 000 kr. för budgetåret 1983/84, 25 000 000 kr. för budgetåret 1984/85 och 16 000 000 kr. för budgetåret 1985/86.

d) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 9 d till *Statens gruvegendom: Egendomsförvaltning m. m.* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 7 470 000 kr..

e) avslår motion 1981/82:1488 yrkande 6.

f) avslår motion 1981/82:1488 yrkande 7 och motion 1981/82:2138 yrkande 6.

g) avslår motion 1981/82:1488 yrkande 8 och motion 1981/82:2138 yrkande 7.

6. beträffande *LKAB och malmfälten*

att riksdagen avslår motion 1981/82:1488 yrkande 5 och motion 1981/82:2255 yrkandena 2–5.

7. beträffande *särskilda gruvor eller projekt*

att riksdagen

a) avslår motion 1981/82:200 (nickelförekomster i Västerbotten),

b) avslår motion 1981/82:203 (kalkstenstillgångar i Norrbotten),

c) avslår motion 1981/82:439 (Stekenjokkgruvan),

d) avslår motion 1981/82:447 (Håkansbodamalen),

e) avslår motion 1981/82:448 (koboltförekomster i Los),

f) avslår motion 1981/82:621 (Guttusjögruvan),

g) avslår motion 1981/82:823 (ätgärdsprogram för gruvnäringen i Bergslagen),

h) avslår motion 1981/82:830 (zinksmältverk i Bergslagen),

i) avslår motion 1981/82:2253 yrkande a (förekomster av volfram, molybden m. m.),

j) avslår motion 1981/82:2355 yrkande 3 (volframfyndigheter i Arjeplog och Jokkmokk).

8. beträffande *forskning och utveckling*

att riksdagen

a) avslår motion 1981/82:1055 yrkande 4 (Dannemora gruva),

- b) avslår motion 1981/82:2253 yrkande c och motion 1981/82:2255 yrkandena 10 och 11 (gruvutrustning m. m.),
9. beträffande *alunskiffrarna och Ranstadsverket*
att riksdagen
- a) med anledning av proposition 1981/82:99 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1981/82:451 yrkande 2 och motion 1981/82:2255 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) avslår motion 1981/82:451 yrkande 3,
- c) avslår motion 1981/82:1131 yrkande 11.
- d) avslår motion 1981/82:1941,
- e) avslår motion 1981/82:1942,
- f) avslår motion 1981/82:2258 yrkande 2,
10. beträffande *statsgruvefälten*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:99 moment 10 och med avslag på motion 1981/82:2259 yrkande 4 beslutar upphäva samtliga beslut om att vissa områden skall utgöra statsgruvefält,
11. beträffande *anslag till bergsstaten*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:99 moment 8 till Bergsstaten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 076 000 kr.,
12. beträffande *anslag till nuvarande Sveriges geologiska undersökning*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:99 moment 5 på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar
- a) till *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation* ett reservationsanslag av 366 000 kr.,
- b) till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m.* ett reservationsanslag av 278 000 kr.,
13. beträffande *verksamheten vid Sveriges geologiska undersökning efter den 30 juni 1982*
att riksdagen
- a) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 6 a till *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering och dokumentation samt myndighetsuppgifter och information* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 61 385 000 kr.,
- b) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 6 b till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 800 000 kr.,

- c) med anledning av motion 1981/82:2248 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
 - d) avslår motion 1981/82:2255 yrkande 13 och motion 1981/82:2259 yrkandena 1 och 2.
 - e) avslår motion 1981/82:2256.
 - f) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 7 a för teckning av aktier i uppdragsbolag inom geoområdet överför tillgångar från Sveriges geologiska undersökning i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.
 - g) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 7 b till *Teckning av aktier i uppdragsbolag inom geoområdet m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 40 000 000 kr..
 - h) med bifall till proposition 1981/82:99 moment 7 c bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån som uppdragsbolaget tar upp intill ett belopp av 40 000 000 kr..
14. beträffande *internationell verksamhet vid Sveriges geologiska undersökning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2259 yrkande 3.
 15. beträffande *filialer till Sveriges geologiska undersökning m. m.*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1981/82:1467 (Falun).
 - b) avslår motion 1981/82:2006 (Filipstad).
 - c) avslår motion 1981/82:2253 yrkande b (Malå).
 - d) avslår motion 1981/82:2355 yrkande 5 (avdelning i Luleå för industrimineral).
 16. beträffande *samhälleligt ägande av nya mineralfyndigheter*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1062 yrkande 2.
 17. beträffande *avskaffande av inmutningssystemet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2259 yrkande 5.
 18. beträffande *avskaffande av jordägenderätt till mineral*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2259 yrkande 6.
 19. beträffande *allmän översyn av gruvlagstiftningen*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2255 yrkande 8.
 20. beträffande *ändring i gruvlagen*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:99 moment 2 samt motionerna 1981/82:2249, 1981/82:2254 och 1981/82:2257 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i gruvlagen (1974:342) med ändrad lydelse av

- 1 kap. 2 §, 6 kap. 4 § och övergångsbestämmelserna enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
21. beträffande *avskaffande av systemet med koncession för torvbrytning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1461,
 22. beträffande *koncessionskrav för markägares torvbrytning för egen räkning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2250 yrkande 1,
 23. beträffande *samrådsskyldighet enligt naturvårdslagen*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2250 yrkande 2,
 24. beträffande *inventering av våtmarker och plan för torvbrytningen*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1460,
 25. beträffande *mindre torvtäkter*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2251,
 26. beträffande *ändring i minerallagen*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:99 moment 3 och med avslag på motion 1981/82:2252 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter med ändrad lydelse av 9 § enligt *utskottets förslag i bilaga 1*,
 27. beträffande *ändring i lagen om kontinentalsockeln*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:99 moment 4 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
 28. beträffande *förbud mot uranbrytning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1053 yrkande 1 och motion 1981/82:1140 yrkande 1,
 29. beträffande *enhetlig bedömning av koncessionsansökningar*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2255 yrkande 9,
 30. beträffande *unyttjande av kronoandel*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1062 yrkande 1.

Stockholm den 1 juni 1982

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Sven Andersson (fp) (mom. 9–30), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambræus (c), Thage Peterson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp) (mom. 1–8; 21–30), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Sivert Andersson (s), Christer Eirefelt (fp) (mom. 1–20) och Birgitta Johansson (s).

Reservationer

1. Inriktning av mineralpolitiken (mom. 1)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Den inriktning" och slutar med "för mineralindustrin" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning representerar propositionens redovisning av målen för och inriktningen av mineralpolitiken en mycket låg ambitionsnivå. De akuta problemen i gruvindustrin tas inte upp i propositionen, och de mer långsiktigt inriktade förslag som redovisas kan knappast beräknas få annat än marginella effekter. Det är anmärkningsvärt att regeringen, trots det omfattande underlag som föreligger, har valt att avstå från att lägga fram konkreta förslag till en offensiv satsning på svensk mineralindustri. I motion 1981/82:2255 (s) krävs att regeringen i samverkan med de myndigheter och företag som berörs av mineralfrågorna utarbetar och genomför ett brett investerings- och utvecklingsprogram för den svenska gruv- och mineralindustrin. Utskottet anser att detta krav bör tillgodoses och föreslår att regeringen gör ett uttalande till regeringen i enlighet därmed.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *inriktningen av mineralpolitiken*
att riksdagen
 - a) med anledning av proposition 1981/82:99 moment 1 och motion 1981/82:2255 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 - b) (= utskottet),
 - c) (= utskottet),
 - d) (= utskottet).

2. Mineralpolitik för Bergslagen (mom. 4)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "väsentlig mån" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motionerna 1981/82:625 (s) och 1981/82:2255 (s) vad gäller vikten av att förutsättningarna för ökade mineralpolitiska insatser i Bergslagen ordentligt analyseras. Utskottet vill understryka vad som i motionerna anförs om de konsekvenser som den av LKAB aviserade avvecklingen av prospekteringsverksamheten i området kommer att medföra för Bergslagen. Det är angeläget att prospekteringsverksamheten upprätthålls och utökas och att det skapas förutsättningar för

en utveckling av den mellansvenska mineralsektorn. Därför bör en ny statlig organisation för prospektering och gruvbrytning i Bergslagen förberedas. Arbetet med detta bör bedrivas skyndsamt. Detta bör ges regeringen till känna som riksdagens mening.

3. Nämnden för statens gruvegendom (mom. 5)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Det föreslagna" och slutar på s. 18 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

I den socialdemokratiska partimotionen framhålls att det av regeringen föreslagna prospekteringsstödet med stor sannolikhet kommer att bidra till att gruvföretagen avvecklar sin egen prospektering. Vid anlåtande av uppdragsbolaget för prospektering skall nämligen kostnaderna för prospektering subventioneras med halva beloppet. Utskottet finner motionärernas farhågor befogade. Utskottet vill vidare framhålla att den nu föreslagna regeländringen och den ändring som eventuellt skall genomföras om fem år kommer att få konsekvenser för prospekteringsverksamheten i landet som inte är effektivitetsmässigt betingade utan endast föranledda av förändringar i bidragssystemets konstruktion. Utskottet avstyrker därför regeringens förslag om prospekteringsstöd och tillstyrker alltså motion 1981/82:2255 (s) i denna del. Vidare avstyrker utskottet motion 1981/82:2248 (m) i berörd del.

Utskottet vill vidare framhålla att det, såsom också påtalas i motionerna 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2138 (s), med tanke på gruvnäringens och sysselsättningens utveckling i Bergslagen och Norrlandslänen är angeläget att prospekteringen i dessa områden ökas. Detta innebär att ökade resurser bör ges till nämnden för statens gruvegendom för ökad prospektering i speciellt dessa områden.

I motion 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2138 (s) begärs att riksdagen för det nu kommande budgetåret skall anvisa dels 10 milj. kr. till intensifierade prospekteringsinsatser i Bergslagen, dels 50 milj. kr. till intensifierade prospekteringsinsatser i Norrbottens och Västerbottens län. Utskottet tillstyrker detta förslag.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande nämnden för statens gruvegendom

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med anledning av proposition 1981/82:99 moment 9 b. med bifall till motion 1981/82:2255 yrkande 12 och avslag på motion 1981/82:2248 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till

känna vad utskottet anfört,

c) (= utskottet).

d) (= utskottet).

e) med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

f) med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 7 och motion 1981/82:2138 yrkande 6 till *Intensifierade prospekteringsinsatser i Bergslagen* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

g) med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 8 och motion 1981/82:2138 yrkande 7 till *Intensifierade prospekteringsinsatser i Norrbottens och Västerbottens län* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

4. LKAB och malmfälten (mom. 6)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Söm nyss" och slutar på s. 20 med "berörda delarna" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsläget i Norrbottens län är utomordentligt allvarligt. Genom utvecklingen inom LKAB hotar nu problemen att ytterligare förvärras. LKAB har varslat 900 anställda om uppsägning vid det kommande årsskiftet. Man har också från LKAB:s sida meddelat att företagets finansiella situation är sådan att man funnit en kraftig neddragning av investeringarna nödvändig. Vidare ämnar man koncentrera företagets verksamhet till järnmalmområdet.

LKAB:s planerade åtgärder kommer att slå hårt inte bara mot de två malmfältskommunerna utan mot hela Norrbottens län. Sysselsättningsläget i länet är så allvarligt att det inte kan anses vara LKAB:s ensak att slutligt avgöra omfattningen och inriktningen av företagets verksamhet. Det måste vara regeringen som har detta övergripande ansvar. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte har kommit med förslag till hur LKAB:s och malmfältskommunernas stora svårigheter skall klaras. Viktig tid har därmed gått förlorad.

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt med extraordinära insatser från statens sida för att skapa sysselsättning i malmfältskommunerna.

En neddragning av LKAB:s investeringsverksamhet och en koncentration av denna till järnmalmområdet kommer att betyda en industriell stagnation i företaget och därmed nya svårigheter för Norrbotten och malmfältskommunerna.

Som påpekats i den socialdemokratiska partimotionen måste man räkna

med att järnmalsbrytningen under överskådlig tid kommer att ha en helt avgörande betydelse för malmfältskommunernas fortlevnad. Men järnmalsproduktionen behövs också industriellt för stålframställningen i Luleå. Samtidigt är det också av industripolitiska skäl utomordentligt viktigt att all kraft sätts in på en breddning av mineralhanteringen i Norrbottens län. Detta bör vara utgångspunkten för statliga åtgärder med syfte att stimulera investeringsverksamheten inom LKAB och i länets mineralsektor som helhet. Åtgärderna bör dessutom utformas så att de blir ett led i insatserna för att lösa de omedelbara sysselsättningsproblemen i malmfälten.

Regeringen måste omedelbart vidta sådana åtgärder att investeringsverksamheten kommer i gång och att sysselsättningen hålls uppe i företaget. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Med hänsyn till LKAB:s problem och till läget i malmfälten måste regeringen arbeta skyndsamt. Regeringen bör också snarast i enlighet med vad som sägs i motion 1981/82:2255 (s) redovisa en bedömning av behovet av finansiella insatser i företaget med hänsyn till den slutliga utformningen av en regional differentiering av arbetsgivaravgiften.

Utskottet instämmer också i att statliga insatser för en breddning av mineralsektorn i Norrbottens län – utanför järnmalsområdet – är mycket angelägna. Insatserna bör utformas så att de underlättar för LKAB att bibehålla bredden i sin verksamhet. De socialdemokratiska förslagen om särskilda medel för en intensifierad prospekteringsverksamhet i bl. a. Norrbottens län är välmotiverade. Detsamma gäller förslagen om statligt stöd till LKAB för öppnande av nya mineralprojekt. Det är angeläget att LKAB förfogar över resurser för att utvärdera och med brytning följa upp de fyndigheter som påträffas.

Med vad här har sagts tillstyrker utskottet förslagen i motionerna 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2255 (s) i här aktuella delar.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. *beträffande LKAB och malmfälten*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 5 och motion 1981/82:2255 yrkandena 2–5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. **Forskning och utveckling** (mom. 8)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "teknisk utveckling" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill betona att forsknings- och utvecklingsverksamheten har en central plats i arbetet på att utveckla den svenska gruvindustrin. Det finns

enligt utskottets mening i detta sammanhang ett behov av att samla kompetens och information från olika områden – från prospektering fram till metallframställning – för att få en grund för beslut som rör utveckling av mineralsektorn. Kravet på en samlad kompetens bör också komma till uttryck i organisationen av forskningen på mineralområdet. En översyn härav bör därför genomföras. Utskottet tillstyrker sålunda de förslag som framförs i den nu berörda delen av motion 1981/82:2255 (s). Vid den föreslagna översynen bör det utvecklingsarbete som omnämns i motion 1981/82:2253 (s) beaktas. Genom ett beslut i enlighet med vad nu sagts blir yrkandet i motion 1981/82:2253 (s) i berörd del tillgodosett.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *forskning och utveckling*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1981/82:2255 yrkandena 10 och 11 och med anledning av motion 1981/82:2253 yrkande c som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. **Alunskiffrarna och Ranstadsverket** (mom. 9)

Johan Olsson (c), Sven Andersson (fp), Birgitta Hambræus (c), Bengt Sjönell (c) och Christer Eirefelt (fp), anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "1981 års" och slutar med "i Ranstad" bort ha följande lydelse:

1981 års energikommitté har nyligen påbörjat sitt arbete. Fördragande statsrådet har därför inte funnit anledning att i detta sammanhang ytterligare behandla frågan om Ranstadsverkets framtid. Utskottet anser likaledes att resultatet av kommitténs överväganden bör avvaktas och förutsätter att energikommittén snarast griper sig an dessa frågor.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1981/82:451 (m), 1981/82:1131 (s), 1981/82:2255 (s), 1981/82:2258 (m) i berörda delar, motion 1981/82:1941 (c) och motion 1981/82:1942 (c).

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *alunskiffrarna och Ranstadsverket*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1981/82:99 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1981/82:451 yrkande 2 och motion 1981/82:2255 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (= utskottet),

c) (= utskottet),

d) (= utskottet),

e) (= utskottet),

f) (= utskottet),

7. Sveriges geologiska undersökning efter den 30 juni 1982 (mom. 13)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "sin mening" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1981/82:2255 (s) framförda uppfattningen att frågan om organisation av Sveriges geologiska undersökning (SGU) och uppdragsbolaget har handlagts otillfredsställande av regeringen. Utskottet vill understryka att det principförslag som ligger till grund för det nu framlagda organisationsförslaget aldrig har remissbehandlats.

Utskottet vill även påminna om att tanken bakom en tudelning av Sveriges geologiska undersökning i fjolårets proposition angavs vara att man skulle uppnå en klar gränsdragning mellan statens myndighetsutövning å ena sidan och den statliga affärsverksamheten å den andra. Någon sådan klar gränsdragning har inte åstadkommits med det förslag som nu föreligger. Flera uppgifter delas mellan de båda organen. Tjänster måste då upphandlas av myndigheten hos bolaget. Det är uppenbart att detta kan innebära en onödig byråkratisering.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet motion 1981/82:2255 (s) i berörd del och även de delar av motion 1981/82:2259 (vpk) i vilka yrkas avslag på förslaget till ny verksamhetsorganisation.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande verksamheten vid Sveriges geologiska undersökning efter den 30 juni 1982

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) (= utskottet),

c) avslår motion 1981/82:2248 yrkandena 1 och 2,

d) med bifall till motion 1981/82:2255 yrkande 13 och motion 1981/82:2259 yrkandena 1 och 2 för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 5 000 000 kr. och till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

e) (= utskottet),

f) avslår proposition 1981/82:99 moment 7 a,

g) avslår proposition 1981/82:99 moment 7 b,

h) avslår proposition 1981/82:99 moment 7 c,

8. Allmän översyn av gruvlagstiftningen (mom. 19)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "här sagts" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas önskemål. Gruv- och minerallagstiftningen måste ha en sådan utformning att den underlättar ett ökat utnyttjande av landets mineral tillgångar. En översyn av lagstiftningen med denna inriktning bör därför göras. Skärpta krav på aktivitet från utmåls- och koncessionshavarnas sida är en viktig fråga i sammanhanget. Den nuvarande regeln i gruvlagen om en tjugofemårig rätt att disponera ett utmål utan krav på annan aktivitet än avgiftsbetalning står på ett påtagligt vis i motsättning mot vad som från samhällsekonomisk synpunkt är rimligt. Utskottet vill understryka att den översyn som bör företas inte får begränsas till att gälla enbart gruv- och minerallagstiftningen utan bör ta sikte också på andra regler som påverkar möjligheterna till mineralutvinning.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *allmän översyn av gruvlagstiftningen*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2255 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Avskaffande av systemet med koncession för torvbrytning (mom. 21)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Karl Björzén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "1981/82:1461 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att tillämpningen av koncessionssystemet på torvfyndigheter utgör ett omotiverat intrång i den enskilda äganderätten. Med hänsyn härtill bör regeringen, såsom motionärerna anför, lägga fram förslag till en ändring i minerallagen som innebär att torv utgår ur den krets av ämnen som anges i 1 § minerallagen. I sammanhanget bör regeringen också uppmärksamma frågan om expropriationsinstitutets tillämplighet på särskilt betydelsefulla torvfyndigheter och frågan om full kompensation till markägarna för torvfyndighet som tas i anspråk.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *avskaffande av systemet med koncession för torvbrytning*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1461 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Koncessionskrav för markägares torvbrytning för egen räkning (mom. 22)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "angiven del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionen och i den avvikande mening som socialdemokraterna i jordbruksutskottet har fogat till det utskottets yttrande i frågan. Regeringen bör med det snaraste lägga fram förslag till en sådan ändring i minerallagen att koncessionskravet i princip bibehålls även för markägaren. Den i propositionen angivna ordningen bör sålunda inte få gälla mer än under en kort övergångstid.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *koncessionskrav för markägares torvbrytning för egen räkning*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2250 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Samrådsskyldighet enligt naturvårdslagen (mom. 23)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Näringsutskottet hänvisar" och slutar med "näringsutskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser liksom minoriteten i jordbruksutskottet att sådan samrådsskyldighet som motionärerna föreslår är motiverad. Regeringen bör enligt näringsutskottets mening med det snaraste lägga fram förslag om erforderlig lagstiftning.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *samrådsskyldighet enligt naturvårdslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2250 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Förbud mot uranbrytning (mom. 28)

Johan Olsson, Birgitta Hambræus och Bengt Sjönell (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "mot uranbrytning" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det råder enighet om att behovet av uran för det svenska kärnkraftsprogrammet kan täckas genom import och att det således inte föreligger något behov av uranbrytning i vårt land. Med hänsyn till prisutvecklingen på världsmarknaden skulle en svensk uranbrytning f. ö. knappast kunna bli lönsam. Väsentligast är emellertid ett par andra omständigheter. Dels skulle en svensk uranbrytning kunna bidra till att öka riskerna för kärnvapenspridning. Dels är uranbrytning förenad med ovanligt stora miljöproblem, som det är osäkert om man kan bemästra. En rationell bedömning leder till att de resurser som skulle tas i anspråk vid en uranbrytning i Sverige kommer till väsentligt bättre nytta om de sätts in på åtgärder som kan stimulera utnyttjandet av andra inhemska energikällor utan uranets nackdelar.

Mot här angiven bakgrund anser utskottet att regeringen snarast bör låta utarbeta förslag till den lagstiftning som krävs för att uranbrytning skall bli förbjuden i Sverige. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av de båda nämnda motionsyrkandena gör ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *förbud mot uranbrytning*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1053 yrkande 1 och motion 1981/82:1140 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Enhetlig bedömning av koncessionsansökningar (mom. 29)

Ingvar Svanberg, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 34 med "Utskottet vill" och slutar på s. 35 med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är en viktig uppgift för den centrala myndigheten på mineralområdet att på angivet sätt bevaka att koncessionsansökningarna får en enhetlig behandling. Ett uppdrag av denna innebörd bör därför lämnas, och detta bör riksdagen ge till känna genom ett uttalande till regeringen.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *enhetlig bedömning av koncessionsansökningar*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2255 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Av utskottet föreslagna ändringar i regeringens lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i gruvlagen (1974:342)

Regeringens förslag

Utskottets förslag

1 kap. 2 §

En mineralfyndighet är inmutningsbar om den innehåller

1. guld, silver, platina, kvicksilver, koppar, bly, zink, järn, mangan, krom, kobolt, nickel, titan, vanadin, molybden, volfram, tenn, vismut, antimon, arsenik, *litium, lantan, cerium, praseodym, neodym, europium, samarium, prometium, yttrium, gadolinium, terbium, dysprosium, holmium, erbium, tulium, ytterbium, lutetium, skandium, niob, tantal*, dock inte sjö- eller myrmalm, eller

2. svavelkis, magnetkis, grafit, apatit, magnesit, *tungspat eller flusspat*.

Fyndigheten är dock inte inmutningsbar, om det mineraliska ämnet ingår i alunskiffer.

En mineralfyndighet är inmutningsbar om den innehåller

1. guld, silver, platina, kvicksilver, koppar, bly, zink, järn, mangan, krom, kobolt, nickel, titan, vanadin, molybden, volfram, tenn, vismut, antimon *eller* arsenik, dock inte sjö- eller myrmalm, eller

2. svavelkis, magnetkis, grafit, apatit *eller* magnesit.

6 kap. 4 §

Gruvarbetet får icke bedrivas på sådant sätt att gruvans framtida bestånd äventyras eller att tillgodogörandet av kvarlämnad tillgång av mineral som omfattas av denna lag omöjliggöres eller i väsentlig mån försvåras eller så, att uppenbar miss-hushållning med *sådan* mineral på annat sätt äger rum.

Utfraktsvägar och orter som leder till gruvans obrutna delar skall hållas öppna. För igenläggning av sådan utfraktsväg eller ort kräves tillstånd av bergmästaren, även om rätten till utmålet icke längre består.

Gruvarbetet får icke bedrivas på sådant sätt att gruvans framtida bestånd äventyras eller att tillgodogörandet av kvarlämnad tillgång av mineral som omfattas av denna lag omöjliggöres eller i väsentlig mån försvåras eller så, att uppenbar miss-hushållning med *sådant* mineral på annat sätt äger rum.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. *Den som vid utgången av juni 1982 bedriver arbete för vilket tillstånd därefter behövs enligt denna lag får, under förutsättning att ansökan*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Inmutare har efter ikraftträdandet ej rätt till utmål för bearbetning av fyndighet som avses i 1 kap. 2 § andra stycket. För beviljade

om sådant tillstånd görs före den 1 juli 1983, fortsätta verksamheten för samma ändamål utan tillstånd till dess ansökningsen slutligt prövats. Inmutare har efter ikraftträdandet ej rätt till utmål för bearbetning av fyndighet som avses i 1 kap. 2 § andra stycket. För beviljade utmål för sådana fyndigheter tillämpas äldre bestämmelser.

utmål för sådana fyndigheter tillämpas äldre bestämmelser.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter

Regeringens förslag

Har koncession inte meddelats i fråga om fyndighet som avses i 1 § 2, 3 eller 5, får den utan koncession bearbetas av fastighetsägaren. Vad som sagts nu gäller inte om fyndigheten finns inom ett område där någon inmutare eller gruvrättshavare har rätt att utföra undersökningsarbete enligt 8 § första stycket 1, och inte heller om den finns inom ett område som omfattas av bearbetningskoncession för en annan fyndighet. Fastighetsägaren får heller inte utan koncession bearbeta fyndighet som avses i 1 § 5, om länsstyrelsen för visst fall beslutar att koncession skall krävas för bearbetning. Så skall ske om en koncessionsprövning av särskilda skäl är påkallad för att ta ställning till skyddet för mot bearbetning stående intressen av speciell art. Frågan prövas av länsstyrelsen på särskild begäran av den som ämnar påbörja bearbetning eller i samband med prövning av tillstånd till täkt enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822).

Utskottets förslag

9 §

Har koncession inte meddelats i fråga om fyndighet som avses i 1 § 2, 3 eller 5, får den utan koncession bearbetas av fastighetsägaren. Vad som sagts nu gäller inte om fyndigheten finns inom ett område där någon inmutare eller gruvrättshavare har rätt att utföra undersökningsarbete enligt 8 § första stycket 1, och inte heller om den finns inom ett område som omfattas av bearbetningskoncession för en annan fyndighet. Fastighetsägaren får heller inte utan koncession bearbeta fyndighet som avses i 1 § 5, om länsstyrelsen för visst fall beslutar att koncession skall krävas för bearbetning. Så skall ske om en koncessionsprövning av särskilda skäl är påkallad för ställningstagande i fråga rörande skyddet för intressen av speciell art som står mot bearbetning. Frågan huruvida koncession skall krävas prövas av länsstyrelsen på särskild begäran av den som ämnar påbörja bearbetning eller i samband med prövning av tillstånd till täkt enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822).

Fastighetsägaren får utan koncession för husbehov utnyttja gas som framkommit på annat sätt än i samband med sökande efter olje- eller gasfyndighet, även om annan har koncession i området.

Meddelas bearbetningskoncession för någon annan än fastighetsägaren i

fråga om en fyndighet där denne utvinner torv för sitt husbehov, skall koncessionen, om inte särskilda skäl föranleder annat, förenas med villkor som gör det möjligt för fastighetsägaren att på skäligen villkor även i fortsättningen få torv för sitt husbehov.

Jordbruksutskottets yttrande

1981/82:4 y

om vissa motioner rörande torvbrytning

Till näringsutskottet

Genom beslut den 22 april 1982 har näringsutskottet berett jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över motionerna 1981/82:1460 och 1981/82:2250 rörande torvbrytning.

I motion 1980/81:1460 av Stig Alftin m. fl. (s) yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast framlägger ett förslag om inventering av våtmarkerna och en plan för torvutvinning i Sverige.

I motionen hänvisas till det stora intresse som nu finns för torvbrytning och till den risk för låsningar av den framtida användningen av torvmossorna som föreligger om ifrågavarande naturresurser inte utnyttjas på ett mera planmässigt sätt än som nu är fallet.

I motion 1981/82:2250 av Jan Fransson och Nils-Olof Grönhagen (båda s) — vilken är en följdmotion till proposition 1981/82:99 om mineralpolitik — yrkas

1. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om koncessionsplikt vid torvbrytning,

2. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatorisk samrådspunkt enligt naturvårdslagen vid torvbrytning för husbehov.

I motionen vänder man sig mot ett förslag av regeringen att medge fastighetsägaren frihet från att söka koncession för utvinning av torv om ej annan har beviljats koncession. Motionärerna anser dock att befrielse från koncessionsplikt bör kunna meddelas av länsstyrelsen för sådana områden där kommunernas översiktliga planering eller bedömningar på länsnivå inte visat på motstående intressen som uppenbarligen kan skadas vid en torvutvinning även av begränsad omfattning. Sådan befrielse från koncessionsplikt bör dock endast kunna meddelas för områden mindre än 25 ha.

Motionärerna anser vidare att nuvarande regler i 20 § naturvårdslagen inte ger tillräcklig möjlighet till att avstyra torvbrytning på de värdefullaste våtmarkerna. Motionärerna föreslår därför att en obligatorisk samrådspunkt införs i naturvårdslagens regler.

Utskottet får med anledning härav anföra följande.

Våtmarksinventering samt plan för torvutvinning. Statens naturvårdsverk genomför f. n. en våtmarksinventering med den inriktning som åsyftas i motion 1460. Arbetet igångsattes sedan riksdagen på förslag av jordbruksutskottet — delvis med bifall till en socialdemokratisk partimotion —

förordat en våtmarksinventering genom naturvårdsverkets försorg (se närmare härom i JoU 1976/77:36). Projektet har hittills bl. a. resulterat i en översiktlig inventering, som redovisades år 1979 (SNV PM 1181—1184). År 1980 uppdrog regeringen åt verket att genomföra en fortsatt våtmarksinventering. Syftet med den är att kartlägga och precisera naturvårdens intressen, i första hand inom de områden där anspråken på att utnyttja våtmarkerna för skogs- eller energiproduktion är störst. Naturvårdsverket har bedömt behovet av beslutsunderlag vara särskilt stort i sydvästra Sverige. Inventeringen beräknas bli slutgiltigt genomförd i slutet av detta år. Syftet med motion 1460 torde sålunda i förevarande del få anses tillgodosett.

När det gäller det i motion 1460 framförda önskemålet om en plan för torvutvinning i Sverige vill utskottet erinra om den parlamentariska kommitté som på bl. a. näringsutskottets tillskyndan förra året tillsattes av regeringen för att analysera vilka åtgärder som snarast kan vidtas för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Bland kommitténs uppgifter ingår att belysa hur man långsiktigt kan underlätta införandet av alternativ energi och utnyttja nationella energiresurser såsom de svenska torv- och skiffertillgångarna. Bl. a. skall kommittén bedöma i vilken omfattning torv långsiktigt kan komma att utnyttjas som energiråvara. Det kan, som näringsutskottet förra året anförde med anledning av ett motsvarande motionsyrkande (NU 1980/81:60, s. 64), förutsättas att frågor av det slag som motionärerna i nu berört avseende tar upp kommer att behandlas av nyssnämnda parlamentariska kommitté. Något särskilt uttalande av riksdagen i ämnet synes inte erforderligt.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet från sina utgångspunkter motion 1460 inte påfordra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Enklare regler för torvutvinning för energiändamål. Utskottet vill erinra om att utskottet förra året i sitt yttrande till näringsutskottet om riktlinjer för energipolitiken (JoU 1980/81:4 y) betonade att torv utgör en väsentlig nationell tillgång när det gäller att finna alternativ till olja som bränsle. Utskottet framhöll också vikten av att man förenklade administrationen kring nyttjandet av torvtäkter. Vidare uttalade utskottet sig för att i första hand de mindre torvtäkterna borde undantas från koncessionsplikt enligt minerallagen och endast bedömas med hänsyn till naturvårdslagens bestämmelser.

Det i proposition 99 framlagda förslaget om utvidgad rätt för fastighetsägaren att utan koncession fritt få bearbeta torvfyndigheter står väl i samklang med utskottets förra året uttalade synpunkter och föranleder därför ingen erinran från utskottets sida.

Borttagandet av koncessionstvånget för att vinna den önskade administrativa förenklingen innebär att den övergripande avvägning mellan olika intressen med möjlighet att utforma villkor med hänsyn härtill som ligger i koncessionsprövningen faller bort i ett stort antal fall. Som anføres i

propositionen finns det emellertid torvmarker där motstående intressen av speciella slag gör en koncessionsprövning särskilt angelägen. Särskilt gäller detta vissa för renskötseln viktiga myrmarker men också bearbetning av andra torvmarker som det kan vara angeläget att pröva med hänsyn till något särskilt motstående intresse. Utskottet finner med anledning härav motiverat att systemet med koncessionsfrihet för fastighetsägaren kompletteras med en regel som ger länsstyrelsen möjlighet att i förekommande fall, när särskilda skäl föreligger, besluta att koncession skall krävas för bearbetning av den aktuella fyndigheten.

Med det anförda får utskottet med tillstyrkan av regeringens förslag i aktuell del avstyrka motion 2250 yrkande 1. Inte heller finner utskottet skäl tillstyrka yrkande 2 i sagda motion om införande av obligatorisk samrådspålikt enligt naturvårdslagen när det gäller husbehovståkt av torv. Sådan husbehovståkt kan nu regleras med stöd av 20 § naturvårdslagen. För att kunna avgöra om sådan reglering är nödvändig eller kan avvaras anser naturvårdsverket att det behövs förbättrade kunskaper om de miljökonsekvenser torvståkt kan medföra. Sådan forskning bör enligt verkets mening ingå bland de projekt som samhället stöder på energiproduktionsområdet (se prop. 99, s. 164).

Svenska naturskyddsföreningen och Svenska samernas riksförbund uttrycker i en gemensam skrivelse till närings- och jordbruksutskottet sin oro för att utvecklingen när det gäller torvutnyttjandet kommer att leda till negativa konsekvenser för bl. a. naturvården och rennärningen. Utskottet vill med anledning härav från sina utgångspunkter instämma i organisationernas uttalande om att en etablering av torvbrytningsprojekt i snabbare takt än vad som motiveras av energisituationen inte kan anses önskvärd från samhällets sida. Utskottet vill också för sin del understryka uttalandena i samband med förra årets riksdagsbehandling av energipolitiken att man bör kunna räkna med att torvbrytningen skall kunna ske utan att de från naturvårdssynpunkt mest skyddsvärda områdena kommer att beröras. Vidare måste, som även framhölls, beaktas i vad mån torvbrytningen kommer att innebära ett intrång i samernas rätt till renskötsel.

Stockholm den 11 maj 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m)*, Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Filip Johansson (c)*, Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c), Wivi-Anne Radesjö (s)* och Margareta Winberg (s).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

Avvikande mening

Grethe Lundblad, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Martin Segerstedt, Wivi-Anne Radesjö och Margareta Winberg (alla s) anför:

I proposition 99 framlagt förslag om utvidgad rätt för fastighetsägaren till torvtäkt utan koncession berör en avsevärd del av landets torvfyndigheter. Med föreslagna ändringar i minerallagen kommer som anføres i motion 2250 samhällets inflytande och möjligheter att styra torvproduktionen att gå förlorade. Detta kan vi inte acceptera. Vi anser i likhet med motionärerna att nuvarande koncessionsplikt i princip bör bibehållas för all torvtäkt för energiändamål. Befrielse från koncessionsplikt bör dock kunna meddelas av länsstyrelsen för sådana områden där kommunernas översiktliga planering eller bedömningar på länsnivå inte visat på motstående intressen som uppenbarligen kan skadas vid en torvutvinning även av begränsad omfattning. Sådan befrielse från koncessionsplikt bör endast kunna meddelas för områden mindre än 25 ha.

I överensstämmelse med vad nu anförts anser vi att jordbruksutskottet i sitt yttrande till näringsutskottet borde ha avstyrkt regeringsförslaget på förevarande punkt och i stället förordat en lagändring i enlighet med motion 2250 yrkande 1. Likaså borde utskottet enligt vår mening ha ställt sig bakom yrkande 2 i samma motion om obligatorisk samrådsplikt i fråga om husbehovstäkt av torv. Som anføres i motionen ger nuvarande bestämmelser om samråd enligt 20 § naturvårdslagen inte tillräckliga möjligheter att avstyra torvbrytning på de värdefullaste våtmarkerna.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1981/82:3 y

över motion 1981/82:447 om brytning av Håkansbodamalmen

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har anhängit om arbetsmarknadsutskottets yttrande över motion 1981/82:447 av Ingemar Konradsson m. fl. (s) om brytning av Håkansbodamalmen.

Motionen

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att regeringen inhämtar offert från Statsföretagskoncernen för brytning och anrikning av Håkansbodamalmen samt under förutsättning att samhällsekonomisk lönsamhet föreligger beviljar regionalpolitiskt offertstöd till verksamheten.

Utskottet

Bakgrunden till motionens framställan är att SSAB beslutat upphöra med driften vid Stråssa gruva. När brytningen i stort upphörde den 30 juni 1981 var antalet anställda drygt 200. SSAB har anställningsansvar för de anställda t. o. m. den 31 mars 1983.

Riksdagen ställde sig våren 1979 bakom ett utredningsförslag om prospektering av en kopparfyndighet – den s. k. Håkansbodamalmen – som ligger i anslutning till Stråssa gruva. 5 milj. kr. avsattes som särskilda medel för prospektering av Håkansbodamalmen (NU 1978/79:43, rskr 1978/79:369). Enligt motionärerna har de bedömningar som gjorts givit vid handen att malmen är lönsam för brytning och anrikning i Stråssa vid befintligt anrikningsverk. Underlaget för beslut om brytning sägs vara i allt väsentligt till fyllest.

Motionärerna yrkar att regeringen skall inhämta offert från Statsföretagskoncernen för brytning och anrikning av Håkansbodamalmen samt att regionalpolitiskt offertstöd därvid skall kunna utgå.

Arbetsmarknadsutskottet är medvetet om sysselsättningsproblemen i Stråssa som blivit en konsekvens av strukturförändringarna inom gruvindustrin. Detta kom f. ö. till uttryck i utskottets behandling av de regionalpolitiska frågorna för ett år sedan. Utskottet föreslog nämligen i det sammanhanget en temporär förstärkning av det regionalpolitiska stödet till i princip den nivå som gäller inom stödområde 4 i de orter i Bergslagen som drabbats av strukturuomvandlingen i stålindustrin och gruvnäringen. Riksdagen biföll utskottets hemställan på denna punkt (AU 1980/81:23, rskr 1980/81:233).

När det gäller möjligheterna att utnyttja regionalpolitiskt offertstöd i de fall motionärerna för fram vill utskottet peka på att regeringen i proposition 1981/82:113 föreslagit i stort sett oförändrade regler för denna form av regionalpolitiskt stöd. Den skall liksom hittills kunna användas i de fall ordinärt regionalpolitiskt stöd inte är aktuellt. För den typ av verksamhet som avses i motionen begränsas användningen av offertstödet till de av regeringen föreslagna nya stödområdena A, B och C. I propositionen föreslås vidare att norra delarna av Lindesbergs kommun, där bl. a. Stråssa ingår, skall ingå i stödområde C.

Arbetsmarknadsutskottet kommer i dagarna att ta slutlig ställning i de regionalpolitiska frågorna med anledning av proposition 113 jämte motioner. Det kan emellertid redan nu sägas att utskottet kommer att ansluta sig till propositionens förslag i den föreliggande delen. Om utskottets ställningstagande biträds av riksdagen kommer, som framgår av det ovan anförda, motionärernas önskemål så till vida att bli tillgodosett att formella förutsättningar kommer att föreligga för att ge offertstöd i detta fall. Beträffande frågan huruvida regeringen skall inhämta offert från Statsföretagsgruppen för brytning och anrikning av Håkansbodamalmen utgår utskottet från att regeringen beaktar det besvärliga sysselsättningsläget i den aktuella orten vid sina överväganden.

Utskottet vill slutligen erinra om att den verksamhet som planerats i Stråssa även kan vara berättigad till andra former av regionalpolitiskt stöd än offertstöd.

Med hänsyn till det anförda bör motion 447 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1982

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ANNA-GRETA LEIJON

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Arne Fransson (c), Erik Johansson (s), Bernt Nilsson (s), Sten Svensson (m), Frida Berglund (s), Pär Granstedt (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Margit Odelsparr (c), Marianne Stålborg (s), Bo-Gunnar Ledin (fp), Bengt Wittbom (m), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) och Nils-Olof Grönhagen (s).

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Propositionen</i>	2
Huvudsakligt innehåll	2
Förslag	3
<i>Motionerna</i>	4
<i>Utskottet</i>	11
Inledning	11
Allmänt om mineralpolitiken	11
Mineralpolitik för Bergslagen	14
Nämnden för statens gruvegendom. Prospektering	16
LKAB och malmfälten	18
Särskilda gruvor eller projekt	20
Forskning och utveckling	22
Alunskiffrarna och Ranstadsverket	23
Statsgruvefälten	24
Bergsstaten	25
Den mineralpolitiska verksorganisationen. Sveriges geologiska undersökning (SGU)	25
Lagstiftningsfrågor m. m.	28
Hemställan	35
<i>Reservationer</i>	40
1. Inriktning av mineralpolitiken (s)	40
2. Mineralpolitik för Bergslagen (s)	40
3. Nämnden för statens gruvegendom (s)	41
4. LKAB och malmfälten (s)	42
5. Forskning och utveckling (s)	43
6. Alunskiffrarna och Ranstadsverket (c, fp)	44
7. Sveriges geologiska undersökning efter den 30 juni 1982 (s) .	45
8. Allmän översyn av gruvlagstiftningen (s)	46
9. Avskaffande av systemet med koncession för torvbrytning (m)	46
10. Koncessionskrav för markägares torvbrytning för egen räkning (s)	47
11. Samrådsskyldighet enligt naturvårdslagen (s)	47
12. Förbud mot uranbrytning (c)	47
13. Enhetlig bedömning av koncessionsansökningar (s)	48
<i>Bilagor</i>	
1. Av utskottet föreslagna ändringar i regeringens lagförslag ...	49
2. Jordbruksutskottets yttrande JoU 1981/82:4 y	52
3. Arbetsmarknadsutskottets yttrande AU 1981/82:3 y	56